КХОАНА—СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 23 ФЕВРАЛЬ, 1985 ШУ. ● № 24 (7059). Мах 3 кеп.

СССР КОНСТИТУЦИ

КЪАХЬЕГАМХОЙ ХОРЖАМАШТА ХЬАЛХАРА СОБРАНЕШ

ДЕГIАЕНА СОЦИАЛИЗМ ЭРГАЙОАККХАШ ТОАЯРА НАЬКЪАГIА, КХОЛЛАМА А МАШАРА А НАЬКЪАГIА

22 февралe Москве, Кремлерча заседаней зале хилар РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидатаца — КПСС ЦК Генеральни секретараца, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателаца Константин Устинович Черненкойца вIашагIкхетара хетаяь Москвал партийнии общественнии организацей викалашца цхьана яь столица Куйбышевски хоржамий округа харжархой собрани.

Собране хиннараша тIоараш детташ тIаийцар новкъостий М. С. Горбачев, В. В. Гришин, А. А. Громыко, В. В. Кузнецов, М. В. Зимянин, Е. К. Лигачев.

ЧIоаггIа дегаш гIоздаьнна а болаш, новкъост К. У. Черненко керте латта КПСС ЦК Политбюро собране сийлен президиуме хержар.

Собрани хьайийллар КПСС ЦК Политбюро члена, КПСС МГК хьалхарча секретара В. В. Гришина.

Советски нах, аьлар В. В. Гришина, мехка общественно-политически вахаре йоккхача событена санна накъабол хоржамашта. Хоржамий кампани йолча хана къаьгга хьагучадоал советски халкъа, социалистически общественни система вахара низаш, Iаьдал халкъа долга практике Iалашдеча, пачхьалкхен а общества а гIулакхашта доал деча берригача къахьегамхоша дакъа лоацилга Iалашдеча социалистически демократе овлан тIара совленаш.

Партеи правительстваи кулгалхой массашахьа а хьалхарчарца союзни республикай Лакхехьарча Советий депутаталла кандидаташ оттабаьб советски наха. Цхьа барт болаш уж оттабаро кердача низаца хьеекхар Коммунистически партена тонахьа советски халкъ моакхаз санна кхотаденна хилар, КПСС а Советски пачхьалкхен а чуреи арахьареи политика дерригача халкъо къоабалъеш хилар.

Московски предприятей— «МЭЛЗ» объединене «Хроматрон» яхача завода, «Сокол» яхача швейни объединене, В. В. Куйбышева цIерагIча «Электрозавод» яхача производственни объединене коллективаша № 28 йолча Куйбышевски хоржамий округе гIолла цхьайттазлагIа хоржача РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаваьв КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. У. Черненко.

Москвал къахьегамхоша, берригача советски наха ленински гIулакх тешшаме дIахоккхуьхьар, принципиальни, доккха хьинар дола саг, гIорваьнна партийни а пачхьалкхен а деятель санна дика вовзаш ва Константин Устинович Черненко, гIулакх кIоаргга довзаш а из лерттIа вIаштIехьдаккха ховш а, доагIар хьадехар наьха сий дарца, уж лархIарца, ше кура-сонта ца хиларца тарду цо.

Константин Устинович Черненкос Iалаьмате доккха дакъа юкъеккхуьхь парте чурча а арахьарча а политика принципиальни лардаш вIашагIъехкача, уж кхоачашъяра наькъаш кийчдеча. Гаьнара дар гуш а ханнахьа оттаяь а йола Константин Устинович Черненкой инициативаш тIаерзаяь я цхьа де лерхIар кхоачашдара — вай сийлахь-боккха мохк тоабеннеи низ болаши хилийтара, Советски наьха вахар материально кхы а толашагIа, духовно дIаьхегIа хилийтара.

(Доладур. Инстедоалар 2-ча оагIо тIа).

НОВКЪОСТА К. У. ЧЕРНЕНКОЙ КЪАМАЬЛ

Деза новкъостий!

Со цIаькха а РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидат оттаваьча Москван Куйбышевски района къахьегамхошта дег тIара баркал оал аз. Из боккха тешам, из лакха сий ца доадара деррига низаш тIадохийтаргда аз.

Советски Iаьдала органашка хоржамаш дар — гуччахьа, массанена а холуш халкъа политически лоIам дIагойтилга. ХIаьта вай, коммунисташа, кхетадеш ма хиллара, доккхал ду шоай кандидаташта юкъе советски наха ленински парте — вай общества керттерча низа викалий цIераш хьалхарча аргIан йоахаш хиларах. КПСС политика къахьегамхоша хьаллоацаш хилара чIоаггIа тешал да из, партеи халкъен цхьоагIо йохарггйоацаш хиларах дола тешал да.

Шу хьалха шун района харжархоща вIашагIкхийттача хана, чурча а арахьарча а политика овлан тIарча дешаех, КПСС XXVI съезда решенеш кхоачашъяра леламах, корта болаш къамаьл хилар вай, цига дийцар тIехьарча шерашкарча толамех а халонех а. КертагIдаьхар вай Даьхе кхы а чIоагIагIа, кхы а хозагIа хилийтара вай де лерхIараш. ХIара советски сага вахар кхы а дикагIа, чулоацам болашагIа хилийтар духьа, Машар хилийтар духьа — чIоагIа а меттахьа баргбоаца а машар.

Эггара хьалха цудухьа безам ба са дIадахача шера вайна карагIдаьннaчох дувца. ХIаьта вайна массанена дукха а тIагIертта а къахьийга шу хилар цох.

Шоана дика хов, парте Центральни Комитето, ЦК Политбюрос геттара йоккхача фронте хьинаре болх баьлга. Дукха теркам тIабахийтар экономикана, халкъа боахама доал делга тоадара, цун эффективность лакхъяра, наьха творчески инициатива а политически хьинар а дегIадоаладара, идеологически болх эргабаккхара. Ховш ма хиллара, цIенкаштта гIулакхаш чакхдаьхар дисциплина, законность а порядок а чIоагIъяра, Цхьабакъда, уж, гуччахьа дIааргда вай, хIанз а кхоачам боллаш дац. Укхаза вай даьр а дIахо дергдар а бизззача боараме хьадоагIаш да КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.), июньски (1983 ш.), февральски (1984 ш.) Пленумий решенешнара.

Цунца цхьана, айхха къестаду вай вахара дукха кхыдола а дешаш. Советий болх тоабар, школа реформа, комсомолана ду партийни кулгал эргадаккхар, халкъа тIахьожама хьинар айдар, лаьтташта мелиораци яр, литература а искусства а общественни лоархIам лакхбар — кхоачашъяра воай низаш вай тIадерзадаь хиннача проблемаех дакъа мара дац из.

Парте болх, шоана гучча тайпара, тIа-тIа боккхагIа хул. ХIаьта из иштта хIанад кхетадеш а да. Из дIадех КПСС стратегически курсо —вайцига хьаяь социализм массе оагIорахьара эргаькхара курсо.

Из дIадех хIанзара политически ха шийн тайпара хиларо а. Парте XXVII съезда кийчо е дIадоладеннад вай. Вай парте исторе, мехка кхеле къаьстта лоархIам болаш хила езача съезда кийчо е. Из ма йийн партийни программа Керда редакци тIаэца езар.

Из хургья дегIаена социализм эргаяккхара программа. ХIама хьакхоллара йоккха программа, цо йиш хулийтаргья вай социалистически идеалаш вахаре йизза чакхъяха. ХIаьта, долче, вай сийлахь-доккха лерхIар хиина а, долаш а дола коммунизм хьалъярца юкъарчал доаццаш дувзаденна декхараш кхоачашделга гаргадоаладар да из.

Духовни культура массе оагIорахьара ай а еш, къахьегама овсарлен а халкъа материальни хьал-тарон а боарам чIоаггIа айболба. Социальни нийсхо йолча вай строя «ХIаранегара—дехарлуш дар, хIаранена — къахьегамга хьежжа» яха овлан тIара принцип йизза а массанахьа а чIоагIйойла. Исторически лоархIам бола уж декхараш да, вайна хетачох, КПСС Программа кердача редакце тIа оттаде дезараш, хIаьта цу тIа беш бола болх чакхбала гарга а гIертаб.

Цхьаболчар, хетаргахьа, ала тарлу: перспективни декхараш кийчдара сов тIехьадаьннадац - хьогI вай, дегIаенача социализма тахан дIадеха цхьадараш хIанз а гаьина кхоачашдаь ца хилча.

Цу хаттара унх тайпара жоп лургдар аз. Гарггара, саготагIа йола проблемаш толамe къестае йиш яц кхоанен къаьгга перспектива ца хилча, бе безача балха масштабаш дика йовзаш хилча мара. ХIаьта вай цу балхах лоархIадергхиларах бола тешам латт Iилман, реалистически прогнозий ларда тIа. Цу тешама кIийле я тIехьарча хана реальни карагIдаьннараш. Вай дегIаахара йовзаш йола негативни тенденцеш дIа а йоахаш, вайна карагIдаьннар.

ДIадахача шерарча экономически итогашка хьожаргда вай. Цар хьагойт, промышленность дIахо а боаррамагIа айеннилга. Халкъа боахама керттерча доакъошка производственни мощностaш нонагIо алсамъяьннилга, вай общественни ганз йоккхагIа хиннилга.

Цифраш йоалаергъяц аз. Уж араяьннай кепайоазон тIа. Духхьал цхьан хьоккхама теркам тIабахийта лов.

Аз дувцар къахьегама овсарленах да. Из лакхъяра чотагIа еррига хIана яц, аьнна, хьахиннай тIа мел кхийтта къаман доход. ЦигагIа хьайоагIа лоархIаме вывод: советски экономика тIа чIоагIагIа интенсивни дегIаахара наькъа тIа йоалаш латт. ХIаьта из — тахана а кхоанара а вай керттера йоакхо. ХIана аьлча, новкъостий, къахьегама овсарлен хIанзара боарам вайна ма эшшача тайпара вIалла а боацандаь.

КIезигагIа дIа а дохийташ, дукхагIа хьадар — иштта я, цкъарчоа хьежача, экономика интенсивни дегIаахара чоалхане йоаца формула. Бакъда, вайна массанена а хов, из вахаре чакхъяккха мел атта дац. Укхаза цу сахьте хьахул дукха проблемаш — организационни а, технически а, морально-психологически а. ХIанз вай уж бIубеннагIа къестаю.

Шоай балха хьалхара къахьегамхой бехктохкам лакхбеннаб. Соахка, масала, шоайла вIаши поставкаш лоаттаяра декхараш, пятилетка дIа мел дахача шерашкарчул бизагIча боараме кхоачашдир предприятеща. Итташ эзараш къахьегама коллективаш тIагIертта бийдал а доагор а кходе гIерташ я. Из хIанз саготтагIа йола проблема я.

Цу дерригне холуш хьагойт вай экономика ше дегIаахара дикагIа йолча кердача рубежага йодаш хилар.

Цу процессе да вай къаьстта гIаддугаш дола карагIдаьннараш. Царна юкъе аз, хоза а хеташ, белгалдоах шун района къахьегамхой толамаш. Сона хьалхашка укх пятилетка диъ шера даннеш. Белгалъяь хинначул цкъан ахаззеи совгIа дегIанхай шунцигарча промышленноста къахьегама овсарле. Ераш я соахкара даннеш. Оаш, мехкарча кхыйолча а коллективаша санна, дош деннадар къахьегама овсарле, кIезигагIа яле а, планал совгIа цхьа процент лакхъе. Лакхъяьй шин процентал дукхагIа. Башха толам ба. Дика болх баьб оаш, новкъостий!

ХIаьта, берригаш хьайицача, Москван къахьегамхоша а хьинаре болх бу цхьайтталагIча пятилетке. Цар дош деннад из ханал хьалха кхоачашъе. Вайна массанена а ма хой, москвичашта шоай деша дай хила ховлга. ХIата цхьа бахьан доацаш дац 1984 шерарча социалистически яхьа итогех Москвана а цун Куйбышевски района а КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракхаш ялар.

Ховш да, новкъостий, экономика сфере вай тIаахийтача низаша бухсоццаш кхоачашде лерхIар — халкъа хьал-таро тоаяр долга. ХIаьта укхаза а, шерагара шу массаза доал, леррагIа дIахьалхашкахьа ух вай.

Хьаьзца, духхьал дIааргда вай, бахача наха тIа-тIа дукхагIа хетта товш дола, дика товараш хилийтар санна дола ира дош.

Укх пятилетка дерригача диъ шера леррагIа чакхъяьккхай халкъа эша товараш хьаду доакъош сихагIа дегIанхувлара тIаерзаяь йола принципиальни установка.

Вай хьалхагIа а увттадаьдар цу тайпара декхар. Бакъда, кхоачашде массаза а вIаштIехьдалацар из. ХIанз реальни, практически хIама даьд цу даькъе.

Дика да, из дош кхоачашдеча еза-йоккхача промышленноста доакъоша хьинарегIа дакъа лоацаш. ДIадахача шера потребительски товараш арахецача цар лаьца дакъа 30 процентага дIакхоачаш лакхделар. Цун социальни, хIаьта политически а маIан, хIаране кхетадеш да. Боккха низ бола вай индустри, наха долча гIулакха юкъарчал доаццаш кхы а дукхагIа болх беш я.

Цунца цхьана, вайна массанена хов, вай потребительски товараш дикагIа хилийтар, хьалхагIа а санна, геттара актуальни гIулакх долга.

Хоза хет жилищни проблема къоастаечара толамаш белгалдоахаш. Духхьал 1984 шера хьалъяьй дика кийчъяь 2 миллион керда квартира. Пятилетка диъ шера шоай фусамий хьалаш тоадаьд 40 миллион саго. Пятилеткай исторе чухьа эггара йоккхагIа йола наха чуIе фусамаш хьалъяра программа кхоачашъяь ца Iеш, тIехкхоачашъергья, аьнна, лархIа йиш йолаш да.

(Доладур. Инстедоалар 2-ча оагIо тIа).

КПСС ЦК Политбюро

КПСС ЦК Политбюрос шийн аргIанарча заседане дийцар мохк экономически социально - культурни дегIаахарах, хIаьта иштта доазол арахьа леладеча гIулакхех цхьадола дешаш.

Iаьржа металлурги дIахо дегIайоалаяра, из технически эргаьккха тоаяра, металлопродукце дикал айяра программа йийцай. Цу хьакъехьа КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советои тIаийцача соцам тIа лерхI техникеи производства технологии вIаштIехьйоаккхача овлангара деиз хувцамаш де, экономика базови йолча цун предприятешта реконструкци елга сихдеи керттера фондаш дика эргайоахаш хувцеи. Металлопродукце сортамент дикагIа хулийташи шерьеши шийтталагIча пятилетке чакхдоахаргдолча гIулакхаша аьттув боалийтаргба дукха металл кходайта.

Металл хьаделга дIахо алсамдоаккхилгеи цун производства структура тоаеллгеи диззача боараме Iалашде лерхI интенсивни факторашбахьан долаш персонала дукхал шер а ца еш. Къаьстта чIоагIа теркам тIаухийтаргба лоархIаме социальни дешаш къоастадара: металлургий балха хьалаши быти тоаяра, производствана комплексни механизации автоматизации яра ларда тIа халеи низкъалеи операцеш кIезигъяра, гонахьара Iалам лорадара гIулакхаш чакхдахара.

Политбюро заседане дийцад баха нах кхы а дикагIа кога гIирсаца Iалашбара дош. К. У. Черненкос белгалдаьккха ма хиллара, яйгача промышленноста предприятеща шоай болх хайра эргабаккхац лакха дикал йола кога гIирс арахецарга йовлара. ТIа-тIа лакхлуш дола наха дIадехараш дизза кхоачашдац. Кога гIирс хьабара планировани еча гIалаташ дувлийт, из бахьан долаш тикашка кIезига хул дикеи вай ханареи кога гIирс, къаьстта бераштa эшар. Теркам тIаэзаб кога гIирс бохнилга вIаштIехьдоаккхача кхоачамбоацараш хилара.

1986 — 1990 шерашка кога гIирс дукхагIа арахецара, цун дикал тоаяра, ассортимент шеръяра СССР Министрий Совето белгалдаьха гIулакхаш могадир Политбюрос, халкъо чIоагIа хоатташ долеи гIулакх деча сферана эшеи товараш арахеца производство дегIайоалаяра оттаяьча комплексни программа цхьа дакъа санна цунна юкъехьоргда уж. ЛаьрхIад кога гIирс беча промышленноста материально-техническа база чIоагIъе, 123 заводаи фабрикаиеи реконструкци е, технически эргайоаккхаш тоае, керда хьалъе. Кога гIирс бечеи промышленноста цун тара долчеи доакъой болхлошта чубаха цIеноши социальни объекташи хьалъяра программа къоастаяьй, цо гIо дергда кадраш дIачIоагIъяра.

Мехка йоккхача городашка метрополитений керда линеш хьалъяра йола перспективни план йийцай Политбюрос. Метрош хьалъе лерхI городаш дегIаахари уж шеръяра белгалонаши теркал а еш, цу гIулакха эша капитальни вложенеш хьежаергья.

11—14 феврале официальни визитагIа Советски Союзе хиннача Греческий Республика премьер-министраца Андреасаца Папандреуца новкъоста Н. А. Тихонова яьча переговорий итогашкеи, хIаьта иштта новкъоста А. А. Громыкос Греческий Республика премьер-министраца А. Папандреуцеи доазол арахьарча гIулакхий министрца И. Хараламбопулосацеи яьча беседа итогашкеи хьажа а хьежа, уж могаяьй Политбюрос. Дика а хеташ белгалдаьккхад, советско-греческий гIулакхашта уж белгала ма хиллара, премьер-министра Папандреу визит доттагIала хьале, шоайла вIаши лоархIача лоалахой хьисапе чакхъяьнна хилар. Шин а мехко вIаши леладу доттагIала гIулакхаш дIахо дегIакхувлярахи дунен халкъашта юкъе латтача лоархIамеча проблемаехи лаьца хетараш дIа-юха оалаш хоадамболаши конструктивни къамаьл хилар.

ВIаши хетараш дIа-юха аларо юха а хьахьенкхар машар лорабара а, чIоагIбара а, идерни тIом ца хьайтара а лоаттабеча къовсама керттерча дешай хьакъехьа шин мехка позицеш цхьатарра е гарга хилар. Визит яьча юкъа консультацеш яра оттадаь протоколи шин оагIоно вIаши цхьана леладеча кхыча гIулакхий хьакъехьа яь соглашенеши дикача лоалахой хьисапе СССР-ои Грецеи дIа-юха леладу гIулакхаш дегIакхувлараи чIоагIдараи юкъедихьа керда дакъа да.

СССР-е доттагIала визитегIа хиннача Чехословацки Социалистически Республика доазол арахьарча гIулакхий министраца Б. Хнеупекацеи Куба Республика доазол арахьарча гIулакхий министраца И. Мальмиеркоцеи ше яьча переговорий хьакъехьа А. А. Громыкос баьча хоамага ла а дийгIар, из могга а бир КПСС ЦК Политбюрос. Переговораш еш гучадаьлар машари дунен халкъашта юкъе кхерамзлеи хилийтар духьа леррагIа къовсам лоаттабеча социалистически содружества мехкий барт-цхьоагIо дIахо а чIоагIъе оагIонаш лаьрхIа йолга.

А. А. Громыкос ше США политически деятелашца сенаторашца Г. Хартоца, Ч. Метайесоца вIашагIкхетарах а беседаш ярах а баь хоам могабаьб. Цунца дийза заседане белгалдаьккхар, советски кулгалхой СССР-ан США-ен юкъера гIулакхаш тоадалар, вIаши цхьатарарча бокъоний, цаI шоллагIчун гIулакхий юкъе ца гIертара, хIаране законни хьашташ вIаши лархIара ларда тIа уж хувца ца луши чIоагIеи хилар ловш болга.

Французски Компарте XXV съезда балха юкъе дакъа лоацаш хиннача М. С. Соломенцев керте лаьттача КПСС делегаце гIулакхаш могадир КПСС ЦК Политбюрос.

Мехка чурча а дунен халкъашта юкъерча а вахара цхьаццадолча дешай хьакъехьа решенеш тIаийцар Политбюро заседане.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

23 ФЕВРАЛЬ, 1985 ш. **№ 42** **г. МОСКВА.**

Новкъостий салтийи матросаши, сержанташи старшинаши!

Новкъостий прапорщикаши мичманаши!

Новкъостий эпсараш, инаралаш, адмиралаш!

Тахан советски халкъо торжественно белгалдоаккх Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 67 шу дизар.

В. И. Ленина хьанхеллача Коммунистически парте кхетам луш хьалкхедаьча СССР Герзашцарча Низаша хьабенаб денала сийлен никъ. Граждански тIема къизача къовсаме цар лорадир Октябра революционни карагIдаьннараш. Сийлахь-боккхача Даймехка тIема бирсача шерашка советски халкъо а цун Герзашцарча Низаша а меттaлоаттайир социалистически Даьхен паргIатои кортамукъалеи, гитлеровски Германии милитаристски Японии эшаеча, Европа халкъаш фашистски лоалах мукъадоахача хоадам беш дола дакъа юкъедихьар. Сийлеца кхоачашдир шийн патриотически интернационални декхар.

Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен Ди хIанз дезду КПСС XXVII съезда советски халкъо Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизара кийчо еш болхлой класса, колхозни ахархой, халкъа интеллигенце, СССР Герзашцарча Низиий бIухой политически а къахьегама а хьинар айденнача хьале. Шерлуш йоагIа 1985 шера а бIарччача пятилетка а задаеш толаме кхоачашъяра тIехьара социалистически яхь. Къахьегамхоша шоай деррига низаш тIадерзадаьд дIахо экономика айяра, къахьегама овсарле лакхъяра, производствана интенсификаци яра, Iилман-технически прогресс сихъяра, материальни кхоачамаш кхетамца кхом беш а дIаахийтара. Хадданза дегIайоагIа халкъа вахара хьал-таро а культура боарам а.

Советски Союзо, социалистически содружества мехкаша леррагIа дIахьу ядерни тIема кхерам тIера дIабаккхара, герзаш Iоадара тIехьара кхохкам юстарбаккхара тIаерзаяь йола машар беза арахьара политика. США а, НАТО-га гIоллaрча цун союзникий а агрессивни империалистически низий бехкагIа дунен тIара хьал кхохкаденна долаш дусаш да. Цу хьалашка КПСС ЦК а Советски правительство а мехка обороноспособность чIоагIъяра, герзашцара низаш денале кийча хилийтара, советски наха даим фехургболаш кхетам балара мел эшар деш я.

Эскара а Флота а бIухой, КПСС ленински Центральни Комитета, Генеральни секретарь новкъост К. У. Черненко керте латтача цун Политбюрона гонахьа айхха кхота а бенна, хадданза шоай говзал лакхъеш а вай Даьхен сийлахьа доазонаш лорадеш а ба. Варшавски Договора доакъошхой-пачхьалкхений бIухоща эскара цхьан мугIаре а латташ, цар дизза кхоачашду социализмана карагIдаьннараш лорадара дола шоай декхар.

Новкъостий Эскара а Флота а бIухой!

Новкъостий Герзашцарча Низий ветеранаш!

Даькъала хилда шун дерригхалкъа цIей — Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен Ди!

Герзашцарча Низий ерригача личии состава деиала а политически а кийчон тIехьа дIахо толамаш доахилга лов сона.

Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 67 шу дизар белгалдоаккхаш аз **приказ лу:**

1985 шера 23 феврале моттигерча ханах 21 сахьат даьлча цIей деэдеш фейерверк йойла вай Даьхен столице турпал-городе Москве, союзни республикай столицашка, турпал-городашка Ленинграде, Волгограде, Одессе, Севастополе, Новороссийске, Керче, Туле, турпал-крепосте Бресте, иштта городашка Калининграде, Львове, Ростове-на-Дону, Куйбышеве, Свердловске, Новосибирске, Чите, Хабаровске, Владивостоке, Североморске.

Даькъала хилда Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен 67 шу дизар!

Даькъала хилда турпала советски халкъи цун сий дола Герзашцара Низаши!

Сийле хилда Советски Союза Коммунистически парте — вай еррига коталонаш хьаллоаттаечун а вIаштIехьйоахачун а!

СССР оборона министр,
Советски Союза Маршал
С. СОКОЛОВ.

НОВКЪОСТА К. У. ЧЕРНЕНКОЙ КЪАМАЬЛ

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

Дуккхача шерашка леррагIа чакхдоах вай кхалнаьхаиоаной къахьегама а быта а хьалаш тоадара тIадерзадаь гIулакхаш, дуккха бераш долча ноаноштa тела льготаш дукхагIа хулийт. Эггара чIоагIагIа вай йоакхо е езар — яслеш а берий бешамаш а хьалъелга сихдар, бераштa эша товараш дукхагIа хьадар, уж дикагIа хилийтар.

ЛаьгI ца йолийташ йоакхо ю вай советски наьха унахцIено чIоагIъяра. Из декхар шерра оттаду парте. Укхаза да къахьегама хьалаш унахцIенагIа хилийтар а, гонахье лораяр а, бокъонца дуккхача наха дакъа лоаца физкультурни болам дегIабоалабар а, хIаьта хьалхарча аргIан — бахача наха медицински гIулакх делга эргадаккхар.

Шоана хов, новкъостий, парте, вай пачхьалкхено унахцIено лораяра органашкара доагIар чIоагIагIа хьадехилга, цига долаш долча цIенхашттача кхоачамбоацаращца лерра гIа къовсам лоаттабу. Цунца цхьана вайна дика гу медицински болхлой къахьегама а вахара а хьалаш тоаданза дарг ца хилар. Белггала аьлча, хьатIадоагIача шера унахцIено лораяра, болхлой алапи лакхделга дIадоладара хьакъехьара дош дувцаш да. Цох, шеко йоацаш, парте социальни политике баьккха боккха гIа хургба. Дувцар ма дий пхе миллионал дукхагIа волча сага хьал-тароах.

Цхьак дешаца аьлча, наха дукха дика хIама ду. Бакъда, духхьал дIааьлча, де-м ихы а дукхагIа дезар. Фуд цунна новкъарле ер?

Жоп, сона хетачох, довзаш да. Шерагара шерага вай общества вахара боарами дикали мел лакхлу аьлча, из лакхлу вай дикагIа къахьегарга хьежика. Е цул кIезигагIа а дукхагIа а доацаш. Долче, сихагIа халкъа хьал-таро айяр вай ловш дале сихагIен массе оагIорахьарен тоабинза баргбац ерригача участкашка вай беш бола болх.

Из Iалашде гIерт парти а, цун Центральни Комитет а. Цар тIагIертта гIулакх дIахьу 80 шераш чакхдалалехьа Iилма-технически прогресс сихъеча, советски экономика эффективность айеча боккъонца доккхий хувцамаш делга Iалашдар духьа.

Цунца дийза цхьа хIама белгалдаккха безам боагIа са. Боахам лелабеча балха тIа дикала хувцамаш делга динза даргдоацаш хилар, вайна ма харра, кхетадеш да дуккханахьа а массане а. ХIанз бIубенна уж хувцамаш чакхдаха деза. Экономически экспериментех, боахам лелабара йолча хьалхалаттача формехи методехи хьахинна пайдане, маьхера мел дар майрагIа, юха ца теттташ доаржаде деза. Пятилетка тIеххьара шу ер хилар теркаллича кхы чIоагIагIа а деш. ХIаьта цун заданеш ма йоагIара кхоачашъяр духьа — аз цIаьнха а хьалхадоакх из — чIоагIа, тIагIертта, инициативно къахьега дезаргда.

Планировани а доал а делга, боахама механизм, къахьегамах алапи телара система — из деррига тIехьа а ца тетташ хIанзе а эргадаьккха тоадиза даргдац. Цу балха аьнна даьрхIа ха къоастаяц вай календара тIа.

Хоржамашта хьалхара кампани чакхйоаккхаш вай Iаьдалеи боахама доалдарен органий болх тоабара даькъе дукха маьхера уйлаш, пайдане наказаш делар. Советий декхар да массе оагIорахьарен чIоагIа терно тIазван царга хьожилга, обобщени елга. ХIаьта керттердар уж практикана юкъе а хьош, кхоачашдаь дахар да.

Новкъостий! Дукха ха йисаяц Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизара. Ленински парте кулгал а деш, турпалча советски халкъо ший социалистически Даьхе бахьан гитлеровски ордигаща лоаттабаьча эггара къизагIа болча къовсаме совле яьккхар. Европана кортмукъале елар, дунен цивилизаци йохаергйоацаш фашистки гIаьрахоех из кIалхаръяьккхар. Из котало бIаьшерашка йиц ца луш юсаргъя!

Оаха чIоагIа сий деш дагахкхоаб вай Даьхе кортмукъа, ший лоIамагIа хилийтара шоай вахар дIаденнарий цIераш. Оаха тхоай доккха денхар санна лийрхIа а лийрхIад, хIанз лоархIаш а да Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветераний унахцIено лораяра, вахара а быта а хьалаш тоадара даим йоакхо елгах.

Котало яьккха 40 шу дузаш хиларца дийза цIаьккха а белгагалдаьккхача бакъахьа хургда къахьегамхошта, эггара хьалха кагирхошта, патриотически кхетам балара болх хьалхашка латтача декхара тIаберзабаь, гIулакх довзаш белга Iалаьмате боккхача лоархIаме хилар. Советски нах шоай Даьхе езаш, социализмава карагIдаьннараш лорадара цхьаккхача хIаманна юхатохаргбоана лоIам болаш хьалхебелга — вай беча берригача идеологически балха массазара декхар да.

Укхаза из де аьттув хиларца, безам ба са вай тIемахой, новкъостий, шо дерригаш хьатIаоттача цIейна — Советски Эскарен тIема-Форда Флотен Денца — даькъала дувца. Советски нах теша мара хила безац: парте, пачхьалкхено деррига да а даьд, дIахо йоадача хана дерг а да халкъа машарера вахар тешшаме лораде могаргдолаш вай Герзашцара Низаш хилийтара.

Новкъостий!

Вайна, хIанзарча ноахала, тIалат Iалаьмате боккха бехктокхам — дунен тIом ца хьайтилга, планета тIара вахар лораделга.

Дунен халкъашта юкъе эттача чоалкханеча хьало дIадех Iаламаьте фе. чIоагIа, сабаре хулга. ХIаьта, шеко йоацаш да, дунен тIара хьал унахцIенагIа хилийтара тIагIертта къахьега дезилга.

Машари дунен халкъашта юкъе кхерамзлен хилийтара сийлахь-доккха хIама лархIа доагIа дунен халкъашта юкъерча арене машаре вIаши цхьана дахара йола ленински принцип леррагIа чакхйоаха социалистически пачхьалкхений содружество лаьттан тIа йолаш хиларах. ДIадахача дерригача шерашка вай низаш кхоадаьдац вахара ерригача оагIонашка социализма мехкаша вIаши леладу гIулакхаш чIоагIдаран шердаран.

Цхьоагlонца ба низ — болхлой болам гаьнна хьалха деиз лелаю лозунг я. ХIаьта тахан а тIехьа из йоагIаш я вежарашха йолча социализма мехкашта.

Цхьа барт хиларца вай каьлар социализм экономически кIалйита гIерташ империалисташа яь расчеташ йохае. Укх тIеххьарча шерашка вай мехкаш социально-экономически дегIадахкара даькъе дIахо гIа баьккхаб, хIаьта лоархIаме да арахьара экономически Iоткъам, кIезигагIа хилийтара вай чIоагIлуш латтилга.

Ма дарра аьлча, цу гIулакха тIаерзаяь яр соахка СЭВ членаш долча мехкаша лакхерча боараме яьча совещане тIаийца решенеш, хIаьта хIанз вай дерригаш уж кхоачашъяра болх беш а да. Социалистически экономически интеграци яра процесс тIа-тIа сихлуш йоагIа, кIоаргагIа хулаш латт дунен социализма мехкашта юкъе къахьегам бекъилга. Вежарашха долча мехкех хIара — болчун а ерригача социалистически содружествана а пайдане да из.

Цхьана вай вIаштIехьдаьлар тIема-стратегически паритета даькъе совле яккха гIийртача США-на цун союзникашта а дага хиниар чакх ца далийта. Иштта хургда дIахо йодача хана а. Вай вежарашха йола союз йохалургйолаш яц. Кастта деадерла Варшавски Договора 30 шу дизар. Хоам бе боагIа, договора берригача доакъошхоша из дIахо а яхаш хилар шоаш ловш болга хьааьнилгах. НАТО агрессивни империалистически блок хIанз а ший гIулакхаш чакхдоахаш йолча хьалашка вайна эшаргья хьалха санна хIанз а вIаши таръяь, дика координаци яь машар беза арахьара политикеи машарера къахьегам лорабу тешаме шити.

Вай тIехьа латт дунен халкъашта юкъерча арене дунен ерригача социалистически система лоархIаме влияни айяра. Цунга дийза лоархIаме хеташ да Китайски Халкъа Республикацара гIулакхаш тоаделар. Цу хьакъехьа пайдане гIулакхаш чакхдаьхад соахка. Политически даькъе хетараш хьалха санна хIанз а цIенхаштта эргаш долга вай бIаргагуш дале, а, дегдаха лов шинна а оагIоно низаш тIаахийтарца советско-китайски отношенеш дикача оагIорахьа ерзаш дегIаухаргхиларах.

Дунен халкъашта юкъера кхерамзле чIоагIъяр духьа вай оагIув лувц лаьттан тIарча дерригача машар безача низашца. Вай хана, ма дарра аьлча, из кхетаде доагIа хьалха хиннача колониальни ахколониальни дуненцара хьакъьастача кортмукъачен шоай лоIамерчен пачхьалкхеняшца вIаши гIулакхаш леладар санна. Уж ерригa пачхьалкхенаш — сийлахь-йоккхача Индегара йоккха йоацача Бенинага кхаччалца, лоалахарча Iарбий мехкашкара Центральни Къулбухьени Африка таьнарча республикашка кхаччалца — вай естественни партнераши цхьатарра уйла-нигат долаши я, нагахьа санна дувцар халкъий бокъонаш лораярахи аламлен кхоане машаре хилийтарахи дале. Царцарча доттагIала хам беш а из дIахо йодача хана дегIакхувларгдолаш а, чIоагIдергдолаш а да вай.

Новкъостий! Вай тахан доазол арахьа лелаеча политика юкъмоттиг — из, шеко йоацаш, империализма вайна качдехна герз хьаIоадар, дунен тIа ядерни тIом хилара бола кхерам дIабакинхар духьа къовсам лоаттабар.

Кастта ВIашагIкхийттача Штаташца керда переговораш ергья. Шинна а оагIоно хьакхайкадаьд, уж шоаш космосе герзаш ца доаржадайтаран лаьттан тIа царна никъ бехкаран еш хилар. ХIаьта барт а баьб космически ядерни герзий хьакъехьара дешаш вIаши дувваш, комплексно къеста а дергда, чакх а доахаргда, аьнна, хIаьта из гIулакх чакхдаккхара абсолютно хиланза даргдоацаш а да. Керттерча даькъе цох латт Женеве цхьана де лаьрхIачун маIан а. Хургйолча переговоращца дийза цIаьхка а хаьдда дIаала безам бар са вай дагардар.

Хьалхардар: ВIашагIкхийттача Штаташкара, НАТО мехкашкара, е тIема низа даькъе **вай гIертац моллагIа яле а воашта совле яккхарга гIулакх кхоачаде**. Вайна из эшаш дац, хIана аьлча царна кхерам тIатувса, лоIам качбехка ловш доацандаь, царца машаре даха, бакъахьара, дикачун тIехьара гIулакхаш леладе безам болаш доландаь.

ШоллагIдар: **Вай гIерт герзаш хьаIоаделга доаржа а ца деш, уж дIахо хьаделга дехка.** Алхха из дага долаш СССР-о оттадаьд шинна оагIоно ядерни арсеналаш шоай хIанзарча боараме йитарах, дIахо ракеташ йоаржаелга юхасоцадарах, иштта кхы дIахорча гIулакхий хьакъехьа хьалхара юхьиг дIайолаярах дола дош. ХIаьта цу гIулакха а доацаш цунна духьале ергйолча хIамашта — дукха нах боабу герзаш дIахо хьаIоаделгеи доаржаделгеи бакъдеш хьаллацара, цунна маскировка яра — переговорех пайда эца гIертилга вайна нравственно цIена доацаши зенеи хет, халкъаш Iехаделгеи царна хьалхашка зулам делгеи санна лерхI.

ХIаьта кхоалагIдар: вай ловш да космосе леладер е лаьттан тIа дар дале а, тIагIортама лерхIар е оборони да ахар дале а герз бебашха а ца хеташ, **тIа-тIа герза системай керда тайпаш хьаде а ца гIерташ, хIанз хьаIоадаь долаш дар боккъонца кIезигде, юххьанца царех дикка дакъа хIалакдеш дIадаккха.** ХIаьта бухсоцаш вай де лерхIар — ерригача планета тIара ядерни герз цIендаь хIалакделга, ядерни тIом хьовргбола хьалаш вIалла хургдоацаш дIадоахилга.

Дувцаргдолча дешай хьакъехьа хIанз оагIонашта хетараш вIашагIкхета гаьна да. Из дика гуш да массанена. Переговораш пайда ца боалаш йохаргья, яхаш ю прогнозаш кIезига яц. Бакъда, из къамаьл тха дагара дац.

Барт белга чIоагIа эшаши де вIаштIехьа долаши да. Из динза даргдоацаш а да, хIана аьлча тIа-тIа сихлуш дунен тIа даржаш латт герз хьаделга, тIема кхерам лакхлургба. Барт, ма дарра аьлча, хила йиш йолаш ба, нагахьа санна шинна а оагIон боккъонаш кхерамзленца дувзаденна законни хьашташи лоархIаш хуле, низаш цхьатарра долаш этта хьал дохаде гIерташ ца хуле.

Вай тIахьех Америка ВIашагIкхийттача Штатий кулгалхой уж переговораш яра цIенхаштта кийчлулга, цига дог-цIена хулга. Вай тIахьех уж тIема низий даькъе Советски Союзал тIех хила гIерташ лелаю Iовдала расчеташ дIаяхара, «низа позицешкара» переговораш е гIертилга дIадаккхара. ТIахьех Советски Союза ший оборона чIоагIъяра никъ бехкаши Вашингтоно лаьрхIа рекордни тIема программаш чакхъяхара шерра наIараш хьаеллаши йола соглашени тхона качйолла ма гIерташ, яхаш.

Цу тайпара гIулакхаш цхьаккха перспектива йоацаш да. Амма цар йохае йиш я соглашени яра йола таро. ХIаьта цунга хьежаш да вай мехкий халкъаш. Хьежаш да чIоагIа машари сатеми, ираэе вахар хилар ловш дола деррига халкъаш.

Новкъостий! Котало яьккхачул тIехьагIарча шовзткъалагIча шеро дагадохийт вайна массанена а тIехьашкахьа юхахьежа тIема шерашка мел лайнари из сецачул тIехьагIа хиннараши дагадоха, иштта тахан дуненна хьалхашка хьаеллалуш йола перспективаш зе.

Фашизм эшаяьча коалицена юкъе хиина мехкаш дух-духьача общественни системашта чудолхаш дар. Амма царех союзникаш хилар. Цар кулгалхошта мегар тIом сецачул тIехьагIарча гIулакхий кIийленаш мишта хила еза цхьана къоастаде. Уж кIийленаш мишта хургья дIаяздаь да Тегерана, Ялта, Потсдама документаш тIа. Цар керттера маIан лоархIаме долаш да тахан: адамленна дагалатта эггара лоархIамегIдар — чIоагIа машар — вахаре долаш дола хIама а даь дIаоттадар. Белгалбаьбар цунга бода никъ а — нацизм эшае, халкъаш гитлеровций Iазапах мукъадаха йиш хилийта дола де лерхIараши леладу гIулакхаши цаIаш хилар.

Ала йиш я: из хIама хиннадар алхха латташ тIом хиларагIа, гитлеризм берригнешта бола юкъара кхерам хилар массане а кхетадаь хиларагIа.

Нийса да. Амма вай хана а ма вий адамлен, дерригача халкъий юкъара Iалаьмате бирса моастагIа — деррига дуне ядерни герзо хIалакдара кхерам.

Дагалацал оаш чакхдаьнача итт шера хинна событеш. Юкъе латташ цIенхашттара вIашдухьаленаш йоллаше, ма мегарий Малхбоалени Малхбузени пачхьалкхений кулгалхошта дииза даргдоацар зе а хано дIадехар кхетаде а. Цар боккха гIа баьккхар чIоагIача машара тIаболача новкъа. Хьахила йолаелар массанена пайданеча цхьана леладеча гIулакхий ларда, цхьана низаш тIа а ухийташ оттальяр йIаьххача ханна лаьрхIа йола машаре цхьана гIулакхаш леладара принципаш.

Уж принципаш гуш я вайна Советски Союзаи ВIашагIкхийттача Штаташтеи юкъерча гIулакхий кIийленаш чIоагIъяьча документа тIа, царна юкъарча ядерни тIом ца хилийтарах йолча соглашене тIа. Уж гуш я тIом сецачул тIехьагIа Европе этта боккъонца долаш дараш чIоагIдаьча социалистически мехкий ФРГ-царча договораш тIа. Уж, тIеххьара а, коллективно чIогIагIъяьй, дегIа а йоалаяьй, Хельсинке хиннача Европа юкъарча деша хоадам беш йолча акта тIа.

ХIанз кхы а ирагIа увттаду истори адамлен кхоаненах дола дош. Пачхьалкхений кулгалхошта кхы а чIоагIагIа эш къонахчали хIанз латтача гIулакхий тIехьале мишта хила тарлуш я кхетадеш хилари.

ХIанзчул хьалхагIа а дувца дийзад са, ядерни герз долаш йолча державаша, вIаши леладеш дола гIулакхаш хьайда йолча нормаех леладе уж денхарийла еш дола договораш вIаши дар ядерни тIом ца хьайтара мел лоархIаме хургдар. Из тха предложени хIанз а лоархIам бовнза я.

ХIанззалца мел хиннача тIемашта юкъе эггара ийрчагIа а доккхагIа зе даь а бола тIом чакхбаьнна 40 шу дизар белгалдоаккхаш СССР а США а кулгалхой шинна а оагIонна бакъахьа хетача форме, цхьана чIоагIбе йиш яр аьнна хет сона тIом чакхбоалаш а 70-ча шерашка яьча соглашенеш тIа а шинна а мехко шоашца тIаийдаьча керттерча декхарий маIани чулоацами. Цар заявлени е йиш яр, дIахо йодача хана а шоай арахьара политика цу декхарий чулоацамга хьежжа чакхъяха лаьрхIа шоаш хиларах.

Цо, шеко яц, гIо дергдар вIаши юкъера тешам чIоагIбе дунен тIара деррига хьал тоаде. Со тийша ва из акт машара тIехьарча ерригача пачхьалкхенаша, дерригача халкъаша хьаллоацарг хиларах.

Новкъостий! Халкъа депутатий Советашка хоржамаш дар массаза а торжественни событи хиннай вай мехка вахаре. Из я а я боккъонца йола торжество — социалистически демократе торжество, миллионаш болча къахьегамхоша пачхьалкхенна доал деча шерра, чIоагIа теркам тIабохийташ даькъа лоацилга боккъонца а практике а Iалашдеш йолча демократе.

Хоржамашта хьалхарча кампане къаьгга хьагойтад советски наьха санхетам, къахьегамен общественни хьинар лакхлуш латташ хилар. ХIаьта цунах ма латти, Ленина из дуккхаза кертагIдаьххача тайпара, цIакнха а кхоачалургбоацаш бола вай строя низ духбувла хьаст.

Кхоана ерригача пхийтте а союзни республике хоржамий участкашка боагIаргба советски граждана. Коммунистийи парте боацарийи йохаргйоацача блока кандидаташта тIехьа кхадж тоссаш, цар хьагойтаргда шоаш машар хьаллоацаш хилар, СССР халкъий вежарий доттагIа ма могга чIоагIде, вай сийлахь-йоккхача Даьхен хIара минIнге дIахо керда дика хувцамаш дара къовсам лоаттабе шоаш кийча хилар.

Бокъо я сона, цIаьхка а шоашта дег тIара баркал ала. Тхона, коммунисташта, цIенача дег тIара вай мехка, вай халкъа гIулакх дарал лакхагIа хеташ а ираз долацагIа хеташ а хIама дац.

Сона лов, деза новкъостий, шу могаш-маьрша, ираз долаш хилар, къахьегаме а шоай деррига гIулакхаш деш а оаш доккхий толамаш дахарр! **(ЧIоагIа теркам тIабахийта ла а дийгIар къамаьлага, дIахдаь тIоараш детташ дуккхаза, юкъах а даьхар).**

ДЕГIАЕНА СОЦИАЛИЗМ ЭРГАЙОАККХАШ ТОАЯРА НАЬКЪАГIА, КХОЛЛАМА А МАШАРА А НАЬКЪАГIА

(Йистедоалар. Доладур 1-ча оагIо тIа).

Константин Устинович Черненкой цIераца дувзаденна да экономически социальни дегIаахара дуккха доккхий дешаш къестаделга, мехка вахаре Советий лоархIам лакхбелга, школана реформа елга, организаторски, идеологически, политико-кхетам балара болх чIоагIбелга. Константин Устинович Черненкос юкъарчал доацаш кулгал а деш, кийчо ю КПСС XXVII съезда, парте Программа керда редакци кийчъю.

Адамленна тIалатта ядерни тIема кхерам дIабаккхара, машар чIоагIбара, дунен халкъашта юкъе вIаши цхьана беркате гIулакхаш леладара, социалистически содружества мехкаша, вежарашха йолча марксистско-ленински партеша леладу гIулакхаш кIоаргдара кIаьд ца луш йоакхо ю Константин Устинович Черненкос.

Парте а пачхьалкхен а кулгалхо хиларах тарра, новкъоста К. У. Черненкос Iалаьмате боккха теркам тIаухийт вай мехка кхерамзле чIоагIъяра дешашта, цун обороноспособность хила езача тайпара хилийтара, хIаьта цо гаранти лу советски халкъа машареча вахара, дерригача адамлен кхоане машаре хилийтара.

«Москван вахарца, цун экономика дегIаярца, москвичий къахьегама, быта, салаIара хьалашца даим хьашт долаш хул Константин Устинович, городской партийни организацена, столица советски органашта доккха новкъостал ду царна хьалхашка латта декхараш кхоачашдара. Цо даим йоакхо ю Москван Куйбышевски района.

Москвичашта чIоагIа дика хет Константин Устинович Черненко мехка а республика а Лакхехьарча Советашка москвичий депутат воллаше, хIанз город Москван Куйбышевски хоржамий округе гIолла юха а РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла харжа оттаваь.

Константин Устинович, аьлар дIахо В. В. Гришина, лорий рекомендацех укх собране дакъа лоацаш вац. Цо сога дехар даьд Куйбышевски округа харжархошка, Москван берригача къахьегамхошка, собране дакъа лоацарашка дег тIара моаршал ле, аьнна, хIаьта уж вай социалистически Даьхенна лолча гIулакха могаш-маьрша болаш, дика мел дар, долаш ираз долаш бахар, къахьегаме толамаш дахар ловш ловца банкхар.

Мукъа ба сона, новкъостий, моаршал дайтарах а дика ловцаш дахарах а Константин Устинович Черненкойна чIоагIа баркал ала.

Къамаьл деш, В. В. Гришина белгалдаьккхар, халкъа боахама дерригача доакъошка Москвас дIадахача шера а пятилетка дий шера а заданеш толаме кхоачашъяь хилар. ТIеххкоачашъяьй планал совгIа къахьегама овсарле лакхъяра, порта тIа, гIишлошъеча промышленносте, трансдукцега дIадодар кхы тIа а кIезигдаьд.

Москвичаша гIулакхаца жоп лу 1985 шерах хьинаре къахьега шу де аьнна парте даьча кхайкарала. Хоржамаш хулача дийнахьа 400 эзар болхлочо, гIулакхерча саго шин бетта а кхы дукхагIа а заданеш кхоачашъяьй. Сийлахь-боккхача Октябра 68 шу дуза дихьатIаккхоачаш промышленни продукци арахецара пхе шера план кхоачашъяра тIагIертта болх бу.

Москверча къахьегамхоша лаьрхIад 1985 шерен бIаргчача пятилеткан заданеш ханал хьалха кхоачашъе. Коммунистически парте XXVII съезда сийленца накъагIоргба.

Депутаталла кандидата тешам беннача саго — московски «МЭЛЗ» яхача производственни объединене наладчика В. М. Шикова дийцар вIашагIкхийттараштa новкъоста Константин Устинович Черненко вахара наькъах, партийни пачхьалкхени балхах.

Округа харжархой цIерагIа В. М. Шикова дег тIара баркал аьлар Константин Устиновича г. Москверча Куйбышевски хоржамий округе гIолла XI-гIа хоржача РСФСР Лакхехьарча Совете депутат харжара кхадж тассийта раьза хиларах.

Из боккха кхаъ ба, аьлар цо, тха берригача москвичий лакха сий даьлга а да. Се болхло хиларах тарра белгалдаккха безам ба са депутаталла волча вай кандидата вахара никъ — из къахьегама сага никъ. Цу масало къаьгга хьахьокх Ленински партен советски пачхьалкхенои халкъа юкъера хьагуча а боахаш, социалистически кхоллама бовхьашна хьежа а бу лакх а бу талантливи, хьинар долаш, хIамах дика ка йоалаш бола нах.

Константин Устинович Черненко цIераца москвичаша, берригача советски наха санна, дувз вай Даьхен низ чIоагIбара, къахьегамхой хьал-таро тоаяра халкъашта юкъера машари доттагIали чIоагIдара ленински хьисапе йоакхо а еш, парте политически курс кийчъеча а чакхйоахача а доахаш дола доккхий толамаш. Цудухьа вайна чIоагIа гарга а кхетадеш а да дегIаена социализм дIахо эргаьккха тоаяра парте хьалхашка оттадаь декхараш. Вай уйлашца, хетаращца, тIакхувращца цхьана увш да уж.

Шоай завод масала а оттаеш болхлочо дийцар 1984 шера предприяте балха итогех, къахьегама хьинар айденна а йолаш РСФСР Лакхехьарча Советен моттигерча Советашкен халкъа депутаташ хоржача денна объединене коллектив накъаена хиларах, 1985 шерен бIаргчача пхьайтталагIча пятилеткан заданеш сийленца кхоачашъяра кийчо еш хиларах.

Кхадж тасса болхаш бола «МЭЛЗ» яхача объединене къахьегамхой, беррига москвичаш, аьлар ший къамаьл чакхдоалаш В. М. Шикова, хьахьокха гIерт парте, Сийлахь-воккхача Ленина гIулакха, коммунистически идеалашта шоаш тешаме хилар.

Столица Куйбышевски хоржамий округа беррига харжархой цо тIахьийхар 24 феврале, хоржамаш хулача дийнахьа, РСФСР Лакхехьарча Совете депутаталла харжара кандидат волча Константин Устинович Черненкона тIехьа цхьанне санна массане а кхадж тассара.

ДIахо къамаьлаш дир М. Н. Ващенкос — № 371 йолча школа хьехархочо, Б. Н. Хохлова — Московски Iилма-тохкама телевизионни института лабораторе начальника, А. А. Тарасова — В. В. Куйбышева цIерагIча «Электрозавод» яхача московски производственни объединене генеральни директора.

Цар белгалдаьккхар хулаш долча хоржамашта кийчо яр чакхдоалаш да политически а къахьегама а хьинар чIоагIа айденнача хьалашка, партен халкъен йохаргйоаца цхьоагIо хилар, дIахо социалистически демократи зиза доакхаш хилар къаьгга хьа а хьокхаш.

Цар белгалдаьккхар, Коммунистически партен Советски пачхьалкхен, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама гIорваьнна вола деятель, ленински хьисапера кулгалхо, марксистско-ленински идеяй боккъонца вола пропагандист, машари дунен халкъашта юкъера гIулакхаши бахьан долаш кIаьд ца луш къовсам лоаттабеш хиларах гарра Константин Устинович Черненко столица Куйбышевски района къахьегамхошта, бахача наха, берригача москвичашта дика вовзаши чIоагIа везаши хилар.

Республика пачхьалкхен Iаьдала лакхерча органе хоржамаш дара кийчо ярца дувзаденна, дийцар къамаьлаш даьраша, таро хилийтар Сийлахь-йоккха Котало яьккха 40 шу дизара, парте XXVII съезда сийленца накъадахара хьакъехьара кхоллама инициатива, къахьегамхой хьинар дегIакхувла.

Депутаталла харжара волча шоай кандидата, парте а халкъа а тешамеча воIа, гIорваьнна волча политически а пачхьалкхен а деятела новкъоста К. У. Черненкона тIехьа цхьанне санна массане а Куйбышевски округа харжархоша кхадж а тоссаш, аьлар ораторашa, дIахойт тешшаме советски халкъ коммунистически кхолламеи машарен наькъагIа дугаш йола вай парте чурен арахьарен политика шоаш чIоагIа хьаллоацаш хилар.

Председателал деча В. В. Гришина хоам бир, Константин Устинович Черненко харжархошта хьалхашка къамаьл де кийчвенна хинналга. Новкъоста К. У. Черненкос тIадилларагIа цо де кийчдаь хинна къамаьл собране Iодийшар цо.

Собране дакъа лоацаш хинараша чIоагIа дегаш гIоздаьнна а болаш, дIаьхдаь тIоараш а детташ тIаийцар новкъоста К. У. Черненкой къамаьл.

Собране белгал ма даккхара, Константин Устинович Черненкой къамаьлацара указанеши выводаши ларде лувцаргья парте решенеш кхоачашъяра, Даьхен экономически оборонни низ чIоагIбара дIахо а халкъа хьал-таро тоаяра Москверча партийни, советски, общественни организацей балха тIа. Столица Куйбышевски хоржамий округа харжархой, берригача москвичий цIерагIа дег тIара баркал аьлар новкъоста К. У. Черненкона Москверча, Куйбышевски района къахьегамхой адресах дика дешаш аларах, чIоагIа ловца баьккхар Константин Устинович могаш-маьрша хилар, советски халкъа духьа цо беча балха тIа керда толамаш дахар, дIахо вай Даьхе, машар, коммунизм зиза а даьккха тоаялар ловш.

Собране дакъа лоацаш хинараша чIоагIа дегаш гIоздаьнна болаш цхьанне санна массане а тIаийцар КПСС ЦК Генеральни секретарага, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателага новкъостага К. У. Черненкога дола моаршала письмо.

(ТАСС).

ТIем тIара каьхаташ

Сийлахь-боккхача Даймехка тIемо хийла воI, воша вихьав. Мел чIоагIа хало, кхерам тIаоттарах советски наьха денал дохаргдоацаш хилара теш я вай яьккха Котало.

Шовзткъа шу дала доал тIом чакхбаьнна. Амма, таханарча кагирхой, Даьхе бахьан эше, са дIадала кийча хургболаш, дог урасттадеш да фронтера иха письмош.

Аьлти-Юрта ваьхача цIеча партизана Мальсагов Татархана шин виIий — Мухьмаден Ахьмаден дараш а да царна юкъе.

ТIом болабеннача хьалхарча деношка 242-ча танкови даькъе Смоленска гаьна йоацаш ядача хьунашка вар капитан Мальсагов Татархана Мухьмад.

ГIаьрахочунца тIом беш, денале летар советски бIухой. Массане кхетадора шоай эггара доккхагIдола декхар моастагIа эшавелга долга. Мухьмада каьхат язду:

«Хьамсара дан нанен! Со могаш ва. Со бахьан сагот ма делаш. Дика новкъостий ба сона гонахьара бараш. Тхона массанена а дагалаттар цаI да — моастагIа хIалакделга. Кастта тIом бе даха дезаш да тхо. Мухьмад».

Из каьхат, Аьлти-Юрта кхаьчар 1941 шера 17 нюле, цхьабакъда, цун автор цу хана дийна вацар. Ши ди доаллаше а хоам бера Мухьмад кхалхарах. ВоIагара денача каьхатах гIадъяха а ялале, цу доккхача бIило букара ерзайир цун къаьна нана Соми.

КIай морхилг санна кхаьчар Татархана вокх воIагара Ахьмадагара хоам: **«Хьамсара дан нанен! Дика мел дараш шоана хулга а ловш, виIий барт боакхк аз шоана. Кхо ди да оаха немецки фашизмаца тIом бу. Вай лаьтта IоцIендаь даллалца уж бIехалаш хIалакдергда оаха».**

Тоъал ха яьлар къонгацкара хоам боацаш, сахьувзаш яр Соми. ЦIаьхха гIадйигар из Ахьмадагара денача каьхато: **«Моаршал да шуга, са гаргара нах! Сай гIулакхаш дика долга шута дIахайта сиха ва со. Вакъдолчун тIехьа латт вай, цу духьа кот а доврга. ХIанз сона декхар тIадиллад, из кхоачашде водаш ва со. МоастагIчох сай низ мелб латаш а ва со, цIенваь из дIаваккхалца латарг а ва. Из партена а халкъа а хьалхашкара тха декхар да. Оаш фронта гIо де деза. Цхьана дикагIа аьттув баргба вай моастагIа эшаве».**

Ахьмад летчик хиннав. ТIем тIа вахале ВЛКСМ Аьлтий-Юртарча ячейка секретарь хиннача Ахьмада дика кайоалар кагирхой кхотабе, керда вахар диллара уж тIаберзабе. МоастагIах Даьхе лораеча а доккха денал гойтар гIалгIай зIамигача саго. Запорожье лораеча белгалваьлар Ахьмад. Массехк дийнахьа моастагIчун 5 зенитни оруди, 27 автомашини 6 танки йоха а еш, бIаь фашист вийра цо.

1942-ча шера 17-ча январе вонкхагIволча лейтенанта А. Т. Мальсаговна елар ЦIеча Байракха орден.

ХIаьта цхьа кIира доаллаше а моастагIчун карах вежар турпал. Ворошиловградски областе вежарий кашмашка дIавелла воалл Ахьмад.

Тайп-тайпара да фронтера иха каьхаташ, бакъда, уж яздераша лерхIар цаI дар — моастагIа сихагIа вай лаьттара эккхавелга, машаре вахар юха а дIадоладелга.

ТIема хьалхарча деношка фронте вахар комсомола Назрановски райкома хьалхара секретарь Гагиев Хьасана Идрис. Стрелкови дивизе вонкхагIвола политрук хиниав из.

Дезалашка ше яздаьча аргIанарча каьхата тIа цо йоах: **«...Аз сай дегI моастагIчунна хеттача бесса атта Iодулалийтаргдац. ДIахалаш, нагахьа санна со цар пхонах воже уж итташ са кулгах легаргболга...».**

Шоаш тIем тIа доахача толамех, моастагIчунга социалистически Даьхе эшалург ца хиларах лаьца яздора Идриса ший хIара письмо тIа, цунца цхьана тылера бараш тIахьехар фронта гIо де. Цу хана Iаьлий-Юртарча колхоза парторганизаце секретарь хиннача ший даьга Хьасанага, колхозе болх беш йолча сесагага Хамсатага яздора: **«...Оаха моастагIчун кайоалийтаргъяц шоана, хIаьта оаш вай тылера гIулакх ледара ма диталаш, шоашта ма могга дикагIа къахьега деза оаш, фронт ялатаца Iалашъяра... ХIанззе ялат ма хулла дукхагIа Iалашде деза оаш, кхыдола гIулакхаш дита а дита...».** Кхы каьхат дакзар Идрисагара. Из а, Даьхен дуккха къонгаш санна, цIа ца верзаш аллийсар Тульски лаьтта.

Дукха да уж, фронтера иха письмош, хIаране шиший кхел хиннай дуккхача къамех болча цар авторий, бакъда, моакхаз санна долча къамий вошалон балатал чIоагIагIа долча советски халкъа деналон дерригача дуненна дIахайтар шийх бист боаккхалургбоацилга. Цу письмой автораш цIабийрза беце а цар гойта къонахчал вайна юкъе тахан а лергдоацаш дахаш да.

Х. АУШЕВА.

ВАЙ ДЕМОКРАТИ ТОЛАР

Ши дуне — ши вахар

ВАЙ, советски наьха дегаш дилла а Даьхенах, партех, Москвах йолча уйлашца детталуш хиннад, дIахо йодача хана хург а да. ХIаьта укх деношка къаьстта сийрдаювл вай дегашка уж уйлаш союзнии автономнии республикай Лакхехьарчей моттигашкарчей Советашка хулача хоржамашна кийчо еш хиларца ювзаенна.

Вай вахарера дика мел дар советски демократе Iалащдаьд вайна. Вай ираза лард я из.

Советски наьха бокъонаш духхьал хозахетийтар духьа дIаязъяьяц мехка Конституце тIа. Партеи правительстван хIара дийнахьа кхоачашъю уж. Дунеи тIа эггара кIезигагIа да вай мехкахоша квартирах тела ахча, эггара яьржагIа а мах боацаш а я унахцIено лораяра система. Капиталистически мехкашка бахараш тешац вайцига студенташа стипенди ийду аьлча. «Бакъдац,— оал цар, — шоай духьа дешаш болча наха паччахьалкхено шийгара ахча дIатIателар». Вайна-м хов из бакъдолга.

Империализмо лоал оттабаьча идеологаша дийнахьа а бус а къахьег бокъонца йола демократии кортамукъали шоайцига мара яц, яхаш.

Из бакъда е харц да къоастаде хала дац. Миллионаш нах ба капиталистически мехкашка болх кора ца боагIаш, бийса яккха моттиг йоацаш. США цIихеза волча прогрессивни публициста — Арт Бухвальда иштта язду цхьан шийн фельетона тIа:

«...ШоллагIча дийнахьа, Iуйрийна хIама а ца дуйташ, накха баьшар са. Хьачубаьхкача санитарашеи медсестраси катафалка тIа а вилла, операционне дIачухехкар со.

— Сабар! — цIогIа техар аз. — Цхьа хIама да са шуга дIаалланза диса, геттара сиха операци эшаш вале а, кхыметтел анастезиолога дала дезаш дола ахча дала а таро-м яц са.

Анастезиолого цу миноте шийн машена клапанаш дIайоайир.

— Хирурга дала а дац ахча! — Хирург шийн инструменташ гулъе волавелар.

— Менгех дехар а дIатокхалургдац! — Из оаллаше, операционне чувоалаваьчар сай барзкъаш хьа а кховдадаь, араваьккхар со больницера...».

Иштта да капиталистически мехка бакъдар. БIаьхийчарга я еррига бокъонаш. Къечарга шоай къел мара яц.

ХIаьта расови дискриминаци? Неграшта дика йовз американски демократи. Дика йовз из резервацешка чу а лехка, моцалой лазарашеи боабеш латтача индейцашта а.

Хьажал, хIаьта, миштадах зIамига къамаш Советски Союзе? Доккха е зIамига да аьнна къоаста ца луш, деррига советски халкъаш цхьатарра бокъонаш йолаш да. Эрсечунга е украинцага мел йола материальни таро а социальни бокъо а йолаш вах нохчо е гIалгIа.

Нохчийн гIалгIайн къамах болча кагийча наха университете шоай наьна меттала деш. Нохчийн гIалгIайн меттала книжкаш арахец, радион телевиденей гIолла наьна меттала передачаш ек, тайп-тайпарча Iилмай кандидаташ а доктораш а хьалкхув нохчаштеи гIалгIаштеи юкъе. Наьна меттала пьесаш увттаю театрашка. Нохч-ГIалгIай АССР-а, РСФСР-а, СССР-а Лакхехьарча Советашка депутаталла хоржаш ба нохчийн гIалгIайн.

Цу тайпара бокъонаш, цу тайпара демократи гIанахьа а бIаргаяйнаяц капиталистически мехкашка дахача зIамигача къамашта.

Кхы цхьаькха хIама а да белгалдаккха дезаш. Шоай демократи эггара дикагIа я яхача США правительствас набахта чубехк машара тIехьа къовсам лоаттабераш, ядерни герзаш дIадаха, яхараш. Кхыча тайпара да машара тIехьа къовсам лоаттаберий хьал Советски Союзе. Царна сийлен грамоташ а медалаш а тел. Дерригача халкъа сий ду цар.

Дукха ха йоаццаш Грозне хиннача машара тIехьабарий республиканск конференце сийленца бийцар машар чIоагIбара шоай низи хьинари кходеш боацараш. Царна юкъе ба болхлой а ахархой а, студенташ, пенсионераш, Iилманхой, яздархой, эпсараш а пионераш а. Масала, Грозенерча № 37 йолча юкъерча школа духхьал цхьан пионерски дружино Машара Фонде дIачуденнад диъ эзар сомал совгIа ахча. Советски наха хозача дешаша чIоагIбац машар, лоархIамеча гIулакхашца чIоагIбу. Къаьстта баьржаб машара тIехьара болам укх шера — Сийлахь боккхача Даймехка тIем тIа яьккхача Коталон 40 шу вай дездергдолча шера. Из Котало йоаккхаш чIоагIденнад советски наьха доттагIал, дегIаенай йохаргйоаца вай цхьоагIо, чIоагIбеннаб Даьхенцара безам. Из Котало йоаккхаш 20 миллион болча шийн къонгехи мехкарехи къаьстача советски халкъа дика хов дунеи тIа ядерни герзаш Iоадар мел ихераме да. Советски Конституце тIа дIаяздаь латт: тIема пропаганда яр законо могадац, аьнна.

ЦХЬАБАКЪДА, океанал дехьа-м «Цхьа вIаммига ядерни тIом адамленна новкъа хургбацар» — яха болабеннаб. Сага бокъонаш, адамлен бокъонаш ца лоархIалга да из. Цхьаккха а демократи цига йоацилга да.

Массехк шу хьалха ФРГ ваха хилар со туристически маршрутагIа. 12 дийнахьа ФРГ наьнкъашка гIолла тха группа хехкаш автобуса водитель хинна немце цкъа а йистхиланзар тхога. Цхьабакъда, тIеххьарча дийнахьа, тхоцар къасташ, хьатIа а вена аьлар:

— Шо, советски дараш, цхьа тамашийна хоза нах да. ТIера а чура а ла шо хоза. Шоайла вIаши оаш леладеча гIулакхашка диллача а цхьа сапаргIата, хоза, цхьанне шоллагIчоа Iоткъам ца беш да шо. Шун дегашка кхерам бац. Баркал, шоана, шо иштта хиларах.

Дика зийра ФРГ-арча водитело вай, советски наьха, дегашка кхерам боацилга. Болх боацаш дисарах кхера дезаш дац вай. Фусам йоацаш, сискал йоацаш дисарах кхера дезац.

ФРГ-ара цIадоагIаш тхона массанена а хетар: «Ма дика болх ба цу мехка гражданаш тхо доацаш, тха Даьхе — СССР йолаш». Стюардессас «самолета тIъама кIал вай Даьхен столица — Москва — я» аьлча, массане а, цхьа барт бича санна, тIоараш техар оаха. Боарам боацаш яр тха дегагIоз.

Вай мехка баьхкача капитала мехкашкарча наха шоашта гIа гуш санна хет советски наьха хьал-таро, кортамукъале, паргIато, демократи бIаргаяйча.

«Цкъа американски поэто Уитмен Уолта гIанахьа город бIаргаяйнай йоах — берригa а гражданаш вежарий санна барт тайна баха город, — язду гIорваьннача советски поэта Гамзатов Расула, — цу города хозалах, чIоагIалах, дикалах хьегав Уитмен. Цхьабакъда, бIаь меттала къамаьл деча советски наьха дохаргдоаца вошал, моакхазал чIоагIагIа бола барт — из гIа дац. Из — вай илли да. Сил дезагIа дола вай илли».

Г. ГАГИЕВ,
СССР яздархой Союза член.

Хоржамашкара хоржамашка

Цифраши факташи

РСФСР-еи Нохч-ГIалгIай АССР-еи Лакхехьарча Советашка, моттигерча Советашка укхал хьалха хоржамаш хиннa пхи шу дийнад. Цу шерашка Нохч-ГIалгIайчене социально-экономически даькъе дегIаахара керда бокха гIа дIахьалхашкахьа а боаккхаш, доккхий толамаш даьхад.

ДIадахача пхе шера республика халкъа боахамга дIадахийтад 2,3 миллиард паччахьалкхен ахча, цул хьалхарча пхе шера дIадахийтачул дикка дукхагIа. Цунах ах гаргга дар дIадахийтад индустре керттера доакъош дегIаккувлара.

* * *

Республика промышленноста производственни фондаш дегIаьнхкай 18 процент, цар мах ши миллиард сом совгIа ба.

* * *

Юрташка гIишлош хьалъяр лоархIаме гIулакх да социальни проблемаш къоасталра даькъе. Республика агропромышленни комплекс дегIаккувлара пхе шера дIадахийтад 650 миллион сом е цул хьалхарча пхе шера дIадахийтачул 1,3-зза дукхагIа.

* * *

Паччахьалкхени колхозни средствай чотагIа пхе шера юрташка хьалдаьд 359 эзар квадратни метр дола цIенош, 15 эзар дешархочоа моттиг йола школаш, кхо эзар бера лаьрхIа деша даха ха йоацача берий учрежденеш, 4 эзар моттиг йола культура цIенош, клубаш. 443 менгий дIаоттабе йиш йола больницаш, газ чуйхилай 27 эзар квартире.

* * *

1985 шера йоакха программа кхоачашъеш ба республикера гIишлонхой. Цар дош деннад 160 эзар квадратни метр чубаха цIенош, 4420 моттиг йола школаш, 1120 моттиг йола берий бешамаши ясленш, социально-культурни гIулакхашта эша кхыйола объекташ хьалъяьяха.

«Назрановский» совхоза Наьсар-Кертерча ферма коллектив дIададахача шера лоархIайир шийна хьалхашка лаьттача декхарех. План 1950 килограмм йолаш хIара кхоабача Iаттагара 2380 килограмм шура яьккхар укхаза. ХIаьта дIаенна ерригa шура цхьоалагIча сортах хилар. Ферме къахьегаш ба совхозе меттел ерригача районе а хьалхле лелаеш бола дояркаш. Царех я Темирханова Маржани Сагова Мареми. Хьалхарчун хьокхам 3905, шоллагIчун — 3551 килограмм хилар.

Ферма къахьегамхоша балха тIа шоай иштта дика камаьхал ялар эггара хьалха дувз къахьегара а салаIара а доагIа хьалаш хьадарца, социалистически яхь шерра йоаржалрца, болх дика хьабераш морально а матерально а хестабарца.

Ферме лаьрххIа хьалдаьд хьайбаш леладечун цIа. СалаIара мел эшар да цу чу: телевизор, магнитофон, радиоприемник. Медицински кабинет хьалъйи. Лораш санна дояркай, скотникий хьашташ кхоачашдлара баьхка хул укхаза быткомбинатера болхлой а. Цудухьа мукъача хана безамс хеташ шоай цIеча уголоке чуух дояркаш. Царна деша, ладувгIа, довза шортта керда хIамаш кораадоагIа укхаза. Шоай йоакхо ярга хьежжа хьинар тIа-тIа совдоахаш къахьег ферма коллективо а. Хоржамашта даха ма доаггIара накъададахара шоаш тIанйца хинна социалистически декхараш тIеххоачашде карагIдаьннад коллектива.

СУРТА ТIА: мукъача хана цIеча уголоке салоIаш ба ферма болхлой.

И. ПЛИЕВА сурт.

Нохч-ГIалгIай гIишлон управленена чуйоагIача йиълагIча СМУ дика йовзаш я шоллагIча участкера Товсултанов Мансур керте латта плотникий бригада.

Цун коллективо дош деннадар хоржамаш хула ди хьатIаоттац Грозне Мира улицагIа хьалдеча 88 квартира йолча цIагIара дукхагIа мел дола плотничи балхаш йистедаха. Шийн дош толамца кхоачаш а даьд. ХIанз бригада кораштa кизгаш тохаш, кхыдола кагий балхаш деш я.

Участке дIа мел доладеча дикача хIаман инициатор йолаш хьайоагIа Товсултанова бригада. Цудухьа эггара хьалхарчарда коммунистически къахьегама коллектив яха цIи еннай цунна.

ХIаьта коллектив толамаш дахара оарцагIа йоахар, цун болх лерттIа вIаштIехьбоахар бригадир ва.

СУРТА ТIА: М. Товсултанов.

Р. АУШЕВА сурт.

Духхьашха кхадж тосс

Вахар бахьан

Укх шера барайтта шу дизад са. Аз вокххий ву кхоана эггара хьалха РСФСР, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советашка, моттигерча Советашка харжа оттабаьча халкъа кандидаташта тIехьа кхадж тасса сайга бокъо кхаьча.

Дика дешара мел эшар деннад тхона паччахьалкхено: стипенди, общежити, мел эшачунца кийчъяь кабинеташ. Тхона хьехаш ба йоккха опыт йола преподавателаш.

Тахан эггара хьалха айса кхадж тоссаш аз ях: «Баркал хьона, Даьхе, Iа тхона доккха дика дарах! Хьона даим цIена гIулакхаш деш чакхваргва со».

А. ОЗИЕВ,
Л. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета цхьоалагIча курса студент.

Машара тIехьа

БархI бер кхедаьд тха даси нанаси. Со сакхетарг хилча гIоне хьаьнала къахьегаш хьабаьхкаб уж. Вай Iаьдало доккха новкъостал дар бахьан долаш тхо дерригаш хIама ца эшийташ хьалкхедаьд, дизза нах а даь дIаоттадаьд цар.

ВоккхагIа волча вошас, Беслана, йистеьяккхай юкъера школа, цул тIехьагIа — юртбоахама институт, Мухьмад Назрановски АТП водитель волаш болх беш ва, са йижарех, вежарех цхьаккха а вац юкъера школа ца йоакхаш.

Со хIанз Грозенерча педагогически училище дешаш я. Хьехархо хила безам ба са. Ираз долаш, кхоанехан кхера ца езаш хьалкхеяьхо Советски паччахьалкхено шийн къона тIехье.

Укх шера духхьашха мехка дикагIа болча къонгаштеи мехкараштеи тIехьа кхадж тоссаргба аз.

Аз кхадж тосс цIаккха а дунеи тIа тIом ца хилийтара, вайна тIера сигале даим йийкха хилийтара тIехьа!

Т. МУТАЛИЕВА,
Грозненски педагогически училища студентка.

МАССЕХК шу хьалха Назрановски «Электроинструмент» завода сборочни цехе ниiсъелар со. Цу цехерча болхлочунца къамаьл деш, аз зийра цIи яьлача санна кадай оатхалаш вIашагIъехкаш йоаллача цхьан кхалсага кулгаш. Цу хана цунца къамаьл де кхензар са. Вакъда, из йовза лаьрхIар аз дагахьа. Цхьаццa хIамаш юкъе а леххаш, ха дIаухар.

Вахара хьисап — советски

ДЕЗАЛА ИРАЗ

Дукха ха йоаццаш юха со заводе яхача, хьаьнала къахьегаш, дика дезал ба, аьнна профкоме цIи яьккхар сона слесарий - сборщикий бригада бригадира Имагожева Любай дезала.

Со цIагIа чуьлча журнальни цестола хьалхашка «Советская женщина» журнал дешаш яьгIар аз массехк шу хьалха зийна хинна слесарь-сборщица яр.

Любайга а кхаьчад советски кхалнаьха иразах дизза дола дакъа. Цои цун цIендас Имагожев Баширен итт дезалхо хьалкхеваьв.

Юкъера школа чакхъяьккха даьлча, ха ца йоаеш, балха доxийт ИмагожевгIар шоай бераш.

Иштта хилар цар йиIий Фатимай кхел а. Школа чакхъяьккха ма яьллинге а ера из шийн наьна бригаде ученицалла. Любай слесарий-сборщикий бригадана 1980 шера «Коммунистически къахьегама коллектив» яха цIи лучa хана, хинна яьнна болхло яр Фатима а. ХIаьта хIанз из машиностроительни техникуме заочно деша а дешаш, экспорте дIаухийташ йола кийча деталаш чуйолча цехе инженер я.

Наьна лерагIа цхьаькха йоI а яхай Любай. Iашат литейни цехе электромонтажница я. Балха новкъосташта шийтара хьонхам телаш къахьегаш а я.

Тайп-тайпара я ИмагожевгIар дезалий къахьегама ихелаш: Зайнап — хьехархо, Мухьмад — гIишлонхо, Сацита — швея-мотористка, Довхан — кассир, цаI — продавец. Цхьабакъда, даим диц ца долийташ а да дезале цаI — хьаьнала къахьегилга.

«ХIанз ер юхедиса шинь шо-шоай моттиге дIаоттадоре-м сай беррига а низ мабарра балха дIабала мукъа хургъяр со», — йоах Любас Заремайнеи (8 кл.) Бек-Ханан (6 кл.) бIара а хьежаш.

...Дика болх бу, яхаш мел чIоагIа ше хестайой а, шийна ховчох кхоачам хетацар Любайна. Деша яха лаьрхIар цо. Башира а хьаллаьцар из дош. ШагIа а ара а гIо дора цо Любайна, ца ховр дIахьехар. ХIаьта из-м йоккха опыт йолаш ма варий.

ЗIамига волча хана дениз совхозера дIайолаенназр Башира къахьегама биографи. Целинни лаьтташ нарадераадеча хьинаре дакъа лаьцалга гойташ яр цига енна медаль.

1975 шера Назрановски СГПТУ-14 сайрийнара отделени чакхъяьккхар Любас. Любай оамал я даим хIама кIоаргагIа довза гIерташ. Цхьа ха яьннача гIолла сайрийнарча школе деша яхар из. ХIаьта укх шера школа чакхъяьнкха а яьнна, аттестат хьайийцад цо.

СОВЕТСКИ мехка бахача дезалашта еннача бокъонехи таронехи ма барра пайда а эцаш. Даьхенна шоашкара доагIар дIалуш ба ИмагожевгIар дезал.

Шоай дезалхой хьаьнала къахьега Iомабелга керттера лерхIар даси-нанаси. Дезалашта дола дика масал да цар да Башир — къахьегама ветеран, коммунистически къахьегама ударник. «За трудовое отличие» яха а кхыйола а медалаш, Сийлен грамоташ тийнна белгалваккхар. ХIаьта нана Люба а я дукхача хана дениз коммунистически къахьегама ударник. 1966-ча шера дениз цхьан метте хьаьналеи тIеIдикеи къахьегаш хьайоагIа. ХIаьта чIоагIа боча хеташ лелабу Любас нанна-турпала бешна дошо седкъа.

Итт сагах латташ йола Любай бригада массаза а толамаш доахаш хьайоагIа дукхача шерашка. ДIадахача шера а 108,4 процент кхоачашийр цо паччахьалкхен план.

ХIанз Башир къахьегаш ва Назрановски мельзаводе вокхагIвола механик а волаш.

Къахьегам беза Iомабаь бола дезал хIаравар шийгара доагIар юкъехьош ва Даьхен гIуланха. Кхыметтел школе ухаш бола Заремаи Бек-Хани аьхки совхоза кхашка болх беш хул школерча производственни бригадашца. ИмагожевгIар дезалаша доккха дакъа лоац шоай коллективай общественни вахаре. Комсомольцаш хиларах тарра шоашта гонахьа кхотабу цар кагирхой.

Иштта хьаьнала къахьегаш болча дезала чIоагIа йоакхо а терко а ю вай паччахьалкхено.

ИмагожевгIар коа автомашин, доахан, жа, котамаш я. Ялат, йол, кхыдола эша доакъар совхозера Iалашде таро я цар. ХIаьта дика цIенош да. ЦIагIа латт хоза мебель, телевизор. Лоацца аьлча, дезала быте а балхара чубаьхкача культурни салаIара а эшаш мел дар долаш да царга. Заводо хIара шера 4 сотех лаьтта лу царна шоашта эша хIама дIае.

Любас дувц: «Тхона а деша дагIача бераштa а салаIа даха путевкаш лу заводера. Ессентуки, Серноводске хиннад тхо. Бераш а ух лагере».

Шоай кхела чIоагIа раьза ба ИмагожевгIар дезал. «ТIом ца хилийтара духьала дала деза вай дерригаш, — йоах Башира, — ер таханара гIоза вахар дохадайта йиш яц».

Да а да вай дар гIоза вахар. Бокъонца йола демократи йолча вай мехка мара хила йиш йоацача тайпара.

Х. АУШЕВА.

Хьалхеи хIанзеи

КХОАНА Российски Федераце Лакхехьарча Совете, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете, моттигашкарча халкъа депутатий Советашка аргIанара хоржамаш хул. Грозенерча Калинина цIерагIча поселке бахача дукхача харжархошца цхьана кхадж тасса тхоай хоржамий участке гIоргва со а.

Сона дагадагIац, укх шера се массазлагIа вода паччахьалкхен Iаьдала органаш хоржача дакъа лаца. Амма, оалаш долча тайпара, селхан хинна хIама санна, дагадоагIа сона 1926 шера хIанз города Орджоникидзена чуйоагIача Редант-Балта яхаш хиннача юрта Совет хоржача айса дакъа лаьца. Са 18 шу даьнна шу дар из, цудухьа со юкъе а волаш хинна эггара хьалхара хоржамаш а дар уж.

ХIанз вай мехка дераштa вIалла тара а дацар цу шера а 1936 шера керда Конституци тIаэццалца йолча хана а деш хинна хоржамаш. Цу хана мехка лаьтта хьалаш а дацар тахан вайна гуш дараштa тара. ЯлхлагIа шу мара дацар, масала, Къулбаседа Кавказе граждански тIом сеца. Цу лоацача хана социализм хьалъеча доккхий толамаш даьхадале а, бокъонца юхаметтаоттабаь баланза бар тIемаш лаьттача шерашка бохабаь халкъа боахам. Йолаш яр мехка эксплуататорски элементаш: городе — непманаш, юрта — кулакаш. Уж цIенхашта духьаленаш е гIертар Советски Iаьдало деш хиннача социалистически хувцамашта. Латташ бар мехка ира классови къовсам.

Хьалаш иштта хилча, йиш ярий хIапз деча тайпара берригача гражданашта дакъа а лоацаш, къайлагIа кхадж а тоссаш, духхьалара, вешта аьлча, паччахьалкхен Iаьдала ерригa органаш (моттигашкарча халкъа депутатий Советашка дениз СССР Лакхехьарча Советага кхоачаш) юкъарчал доацаш харжархоша хоржаш дола шерра демократически хоржамаш де? Из де йиш йолаш дацар, хIана аьлча, юкъера боахам болча ахархочоа дикка влияни еш хинна кулацки элементаш, цу хана оалаш хиннача бесса аьлча, цу средняка гIонца юрта Советашта юкъе баха а цига шоай политика чакхъяха болабала а тарлора. Цудухьа эксплуататорски элементашта бокъо лацар хоржамашта юкъе дакъа лаца.

Амма цу хана вай мехка демократи яцар яхилга дац из. Демократи йолаш яр, цхьабакъда, из яр духхьал къахьегамхошта — болхлошта, къеча а юкъера боахам болча а ахархошта, халкъа интеллигенцена. Хоржамашта кийчо еча хана къаьстта теркам тIаухийтар шин деша: цкъа-дале, цхьаккха а классови хийра саг хоржамашта юкъе гIоргвоацаш, наха хьегача къих баьха а бахаш а бола нах, цу хана оалаш хиннача тайпара, «лишенций» списка тIа бахьара; шоалагIа-дале, шоаш къа а хьегаш, баьха а бахаш а болча нахах цхьанна а сага харжара бокъо ца йоаяр. «Лишенций» списох юрта Совето отта а йий, райисполкомо чIоагIйора. Цул тIехьагIа юрта Совете хьалтохар.

Хоржамашта кийчо еча хана коммунисташа, комсомольцаша, парте боацача активисташа шерра массово-политически болх бора харжархошта юкъе. Шо-шоай кварталашка уж гул а беш, вай партеи правительстван чурча а арахьарча а политиках, цар решенеех, хоржамий положенеех дувцаш къамаьлаш дора харжархошца. Цу собранешка а чубитацар «лишенцаш».

Хоржамаш хулаш дола ди хьатIакхаьчача, юртара берригa харжархой — кхалнах а маIа нах а — юкъарча собране гулбора. Цига цIераш йоахар харжа могабеш болча наьха, из де йиш яр моллагIча собране дакъа лоацаш волча сага. Тiаккха гуччахьа кулгаш урагIа а ухийташ, шоай юрта Совет а хоржар, районни съезде бахийта делегаташ а хоржар райисполкоми областной съезде бохийта делегаташи. Иштта дора областной, краевой, РСФСР съездашa. Ерригсоюзни съездо СССР ЦИК хоржар.

АММА вахар даим дегIаух. Ха дIа ме йода хувцалу хьалаш. Уж аз лакхе дийца тхоай юрта хинна, аз духхьашха дакъа лаьца хоржамаш хиннача тIехьагIарча итт шера кIоаргга хувцамаш хилар вай мехка а обществе а. Доккхий толамаш даьхар мехка индустриализаци еча, чIоагIъенна дIаэттар колхозни строй, кхоачаш хилар керда, социалистически экономика хьаяра дехкар. Ерригa эксплуататорски классаш дIаяьхар. Цу ларда тIа 1936 шера Советий VIII-ча Ерригсоюзни съездо тIаийцар мехка хинна деррига экономически а общественни а хувцамаш закона хьисапе чIоагIдеш дола керда, кхоалагIа Конституци.

Керда Конституци тIаийцачул тIехьагIа кердача тайпара, 18 шу даьннача берригача гражданаца къайлагIа кхадж тоссаш де доладир хоржамаш.

48 шу хьалха чIоагIа нах цецбоахаш хIама дар из. Цхьабараш, кхыметтел юкъ-юкъера коммунисташ а, кхетадеш бацар кердача Конституце цхьайолча положеней маIан. Уж шен болаш бар нийса хургдий-теш Iаьдалца иикарло йолча наха харжа а хержа хила а бокъо елча, Советашта юкъе а баха шоай лини чакхъяха гIертаргбеций-хьогI уж, яхаш. Партена дика ховрa моастагIал дола классаш дIаяьннилга а советски халкъ шийн авангарда гонахьа кхотаденна хилар а. Цудухьа бIубенна бигар парте мохк кердача хоржамашка.

1936 шера тIаийцача Конституцех даьча хьалхарча хоржамашта кийчо яьча хана хьахиннача коммунистийн парте боацарийн блока кандидаташ массанахьа боккхача толамца чакхбаьлча, хир хаьдар цу хабарий.

М. ЛЬЯНОВ,
персональни пенсионер.

Деррига кийча да

Горсовета депутаташ хоржа мйс округ чуйоагIаш, йоккхагIчарех я тха «Сергов клубера хоржамий участок. 1059 харжархо ва списка тIа дIаязваь, укхаза кхадж тасса везаш. Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совете оаха хорж М. Горьке цIерагIча совхоза толашагIа йола комсаш лелаер Н. Ю. Гарданова. РСФСР Лакхехьарча Совете, кхыча участкашкарча харжархошца цхьане оаха кхадж тоссаргба КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева тIехьа. Берригача кандидаташца харжархой вIашагIкхетараш чакхдаьхад, шоаш хоржараштa наказаш а луш.

Тха хоржамий участке политически болх лелабеш ба «Малгобекнефть» НГДУ-ра, «Межрайводоканал» трестера, МХРУ-ра, «Сельхозтехника» районерча объединенера, городерча аптекера агитатораш. Дукха болх баьб цар харжархошта юкъе М. А. Чертненкос кулгалдеча агитцентра пленах. ХIара округера кандидаташ дIабовзийтаб, спискаш техкай, кхадж тоссача дийнахьа цIагIа хургбараши боацараши къоастабаьб.

Ше къаьсттача списка тIа дIаязбаьб кхадж тасса декхар дола керда тIабаьхка нах. БIаьгаргга саг ва тха участке цу тайпара, дешаш болчара цIабаьхкараш а дIалаьрхIача.

Иштта лоархIам баьб больницашка бадарий, цIагIа цамогаш барий, къабаларца участке хьабахка могаргдоацарий. Царна лаьрхIа дIа-хьа кхухьа урнаш кийчъяьй.

Белгалбаьхаб Iуррехьа вахте баха безараш. Балха дIабахалехьа цар кхадж тоссаргболаш дийцад. Къоастабаьб эггара хьалха Советий Iаьдала викалаш харжа бокъо кхаьчараш.

КъайлагIа кхадж тассара эша кабинаш вIаштIехьъяьхай, хоза кийчъяь урна дIаоттаьй. Харжархой участке хьакьехаш ше къаьстта кийчдаь каьхаташ дIаденнад.

Хоржамаш хулача дийнахьа клубе салоIача хана гойташ тайп-тайпара фильмаш хургда мах боацаш. ОРС-аца дийцад буфет хургйоалаш. Музыка хургья. Ашараш гаьнна дIахозаргйолаш вIаштIехьдаьккхад. Хьалххехьа дийца чIоагIдаьд хоржамаш чакхдаллалца дIехьа бахара эша автомашинаш хургйолаш.

Участкови избирательни комиссе членаш вIашагIа а теха репетици яьй. ХIаранена дIадовзийтад хоржамаш хулача дийнахьа кхоачашде деза декхараш. ХIара сага Конституцех йола бокъо кхоачашъяра мел эшар вIаштIехьдаьккхад агитцентро а участкови хоржамий комиссе а.

Лоацца аьлча, деррига кийча да хоржамаш чакхдахара.

М. ИЛИЕВА,
№ 29 йолча участкови хоржамий комиссе секретарь.

ДАИМ ДАХАРГДА СОВЕТСКИ САЛТЕЧУН СИЙ

СССР Къулбехьара довзув. Даим хургйолаш погранзастава лични состава спискана юкъейиназ Советски Союза Турпала лейтенанта Гужвин Петра цIи.

Взвода командир Гужвин Петр вийнав 1942 шера 21 ноябре Къулбаседа Кавказерче город Алагира юхе лаккале йоаккхаш баьча тIем тIа, шин дегIаца моастагIчун дзота амбразура дIа а къайна.

Даим йоагача цIера юхе тIем тIа лийкарашта дегIача памятника хьалхашка, Даьхена тешаме хила дув буъ къоначо тIемахоша.

СУРТА ТIА: присяга луш ва П. Гужвина мехкахо, Фролов Николай (хьалхашкахьа ьттехье).

ТАСС фотохроника.

ЧIоагIале

Тахан деррига вай советски халкъо дезду Советски Эскари ТIема Форда Флоти вIашагIъелла 67 шу дизар. 1918 шера В. И. Ленина хьадаь вай сийлахьа Герзашцара Низаш социализмана карагIдаьнараш лорадеш латт, бирса чIоагIале я уж, дунен халкъашта юкъерча империализма деррига тайша балхаш юхатохара.

Халкъий кхерамзаленца дувзаденнача гIулакхашка диллача, шийна нийсса кхы цхьаькха боацаш ба моастагIчунга бIукъожабайташ бола вай оборонни потенциала низ. Из советски халкъа кхолламеча къахьегама меттел, деррига дунен тIарча машара а кхерам тIабайтаргбоаца тешам ба.

Коммунистически парте йоахо яри вай мехка къахьегамхоша шоай хьинар ца кходеш къахьегари бахьан долаш Даьхе тешшаме лораяра мел эшар долаш да Советски Герзашцара Низаш — тIехдика хIанзара тIема техникеи, герзи, дика кийчон. ХIара денна военни гIулакхашта къахьегаш болча салташеи матросашеи Iомаю лаьтта тIа, фега, форда тIа тIом бара говзал.

Советски тIемахой Iомабари, кхебари цар военни къахьегам керттера декхар кхоачашдара тIаберзабаь ба — агрессора хIалакбеш сихха хIама тохара. Социалистически Даймохк тешшаме лорабелга социализми коммунизми толаме хьалъяра лоархIамегIара хьал хила а хиннад, хIанз а да. ХIара советски тIемахочун эгтара лоархIамегIа дола декхар да вай эскара тIема низ ма могга чIоагIбар.

Советски Эскар — из я тIемахой патриотически къонахчал долаш, бокъонца йола социалистически интернационализм йолаш кхебу школа а. Тахан цун мугIарашка ба вай мехкарча дерригача къамий викалаш. Масала, Грозненски гарнизоне гIулакх деш ба вай мехкарча 34 къаман викалаш.

Эскарои флотои кийчбу тIема техникана гIулакх дергдола радиоспециалисташ, программисташ, механикаш, машиний водителаш, гIишлонхой, кхыбола специалисташ. Эскаре гIулакх дара шоашта йиллла ха яьккха а баьнна, халкъа боахаме, промышленни предприятешка, колхозашка, совхозашка къахьега юхабаьхкачул тIехьагIа накъайоал царна шоаш цига Iомаяь говзалаш.

Вай Советски Эскаро еза хеташ лела а ю, дегIа а кхувл даьй баша-дика традицеш. Цунна дола доккха

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизаран КПСС XXVII съездан накъаболхаш СССР хоша социалистически яхь йоаржаяьй шоашка дIаденна герзи тIема техникаи тIехдика Iомаяра тIехьа. Уж кийча ба шоай воински интер-Герзашцарча Низий тIеманациональни декхар мичча хана а сийленца а кхоачашде. Советски тIемахоша геттара дика кхетаду халкъо, партеи правительстваи шоашта тIабиллар мел боккха бехктокхам ба. Герз бе а делла Советий Мехка ха тIа латтараша дIахо а диза кхоачашдергда социалистически Даймохк лорабарах дола ленински васкеташ.

Б. АУШЕВ.
Грозненски гарнизона военни гIулакхатIарвар.

МАШАРА ЭСКАР

...Мохк гIозбоаккхаш хабар дера: «Паччахь дIаваьккхав, цун Iоткъамах къахьегамхой мукъабаьннаб», — аьнна. Сов чIоагIа гIадбахаро юххьанца нах шекбаьхар. Паччахьа хьакимаш тIера дIабаьхабале а, бIаьхийбараша шоай оалал лаьгIдалийтацар. Цул тIехьагIа, цу шера Октябрьски социалистически революци хилча эттар бокъонца дола къахьегамхой Iаьдал — халкъа Iаьдал. Из лораде а цунна тIехьа бала а кийча бар къахьегамхой.

Паччахьа Iаьдал юхаоттаде а болхлошкеи ахархошкеи кортамукъале ца кхачийта а лаьрхIа, къизача тIемаца мехка тIабаьхкар паччахьа инаралаш. доазол дехьарча дуккхача паччахьалкхенаша тIема кечамца шоашта новкъостал а деш. Из боккха низ бар. Из моастагIа юхатоха а эшаве а цуначул боккхагIа низ эшар, цунна духьалбаккха.

Цу хана юрташкарча майдашка нах вIашагIбетталора, дувцар: из тIавоагIаш вола къиза моастагIа сенца юхатохаргва... халкъа Iаьдал мишта лоралергда.., — яхаш.

Цу хьакъехьа майдан тIа вIашагIкхийттача нахаца къамаьл дир цу хана вайнаьха революционерех цаI лоархIаш хиннача Маматиев Эзарха. Цо аьлар:

— ТIема низ-м чIоагIа ба тIабоагIар. Цхьабакъда, цунах кхеравала хIама дац из, хIана аьлча цун лард мела я. Из эскар латт шоашкара чыш оалалли карара далара кхераш каэгача эпсарехи нах бовхен гIаьрахол ден мукъа а бита, цар шоашта тIехьабаьхача эскархоехи. Царна вай юхадухьал боаккхаргбола низ дуккха а чIоагIагIа ба — из халкъа эскар да. Цар эскара ларди уж де гIертакари гIаьрахол да, хIаьта вай эскара ларди вай лакха гIертари кортамукъале я. Царех эскархо шийна фос ца йоаккхаенначара вада кийча ва, хIана аьлча, цун цига цхьаккха хIама довц. Вай эскархо шийна кортамукъале ца йоаккхаеннача вала кийча ва, хIана аьлча, цун цига деррига а дов. Уйла ел хIанз оашош: малагIа вала веза царех кот. Халкъа нимал чIоагIагIа цхьаккха низ бац!..

Цигга Эзарха даь из къамаьл бахьан долаш, цхьабарий дегашка чуйоссаяь хинна шеко дIаьлар. Бакъда, хаттараш дIахо а дир. Озиев Сайта хьаттар:

— Iа яххача бесса халкъа низ чIоагIа-м ба, цхьабакъда, цу халкъа эскара хьалхле лелае тIема говзал йолаш бола эпсараш хила-м беза, хIана аьлча говзалца хьатIабеначa тIема духьал алхха цхьа майрал кхоачам болаш хургьяц, цунчунга хьежжа говзал а юхадухьал ца йоаккхе. ХIаьта вай бий эскара хьалха а баьйна, бе боагIача бесса говза тIом байта ховргдолаш эпсараш?

Эзарха жоп делар:

— Паччахьа тIем тIа майра латаш хиларах доикхий совгIаташ а даьха, дихиларах доикхий совгIаташ а даьха, цхьабака тIема говзал а йолаш, царех цхьабараш паччахьа дIавоаккхача дакъа лаьца а, из дIаваьккхачул тIехьагIа ЦIе Эскара хьа ма хилланге а вай эскаргахьа баьнна дукха эпсараш ба.

Сайта дIахо хьаттар:

— Ер паргIато вайна енна керда Iаьдал даьккхар а из эскар хьакхеллар а Ленин хилча, ЦIе Эскар хIана оал цунах, Ленина эскар хIана алац. Со цу тIем тIа воде, со Ленина эскархо ва шоана.

Эзарха жоп делар:

— Бакълув хьо. Из эскар Ленина хьалхленца хьакхелла а да, цу эскаре мелвар Ленина эскархо лархIа йиш йолаш а ва.

Цигга ше аьнна хинна дешаш тIехьагIа Долакха - Юрта хиннача тIем тIа Сайта ше бакъдир. Цу юрта тIехьашка ераш баьгIача окопа, хехка моастагIчун дошлой тIабоагIаш, Сайта цIогIа техад новкъосташка: «Хьалха воагIа эпсар сога виталаш, вокхарна еттаргья оаш тоташ. Цу эпсара аз дIахойтаргда Ленина эскархой мишта хул». Даьккха тур къега а деш, хехка воагIа эпсар шоай окопа хьатIанхоачашехь, окопа чура хьалара а иккха цу наьха тIа топ теха, говра тIера чувахийтавар цо. Цхьабакъда, из эпсар цо вийнавеле а, цунна тIехьа боагIача дошлоша цигга вийна Сайт а цIавера.

ХIаьта Эзарха яьххача бесса, вай мехка из бирса тIом тIабеначa хана Орджоникидзе хьалхленца партизаний командираш а болаш, цу тIем тIа хьинаре дакъа лоацаш хилар Саутиев Муса, Орцханов Хизир, Яндиев ЗаIма, Экажев Махьмад, Белокиев Ахьмад, Нальгиев Махьмад, Белокиев Оарцхо, кхы дуккхабараш, хIаьта вай цIеча партизанаша, уж командираш а болаш даьча къизача тIемашка гойта майрал адамашта ювца хазанза тайпа яр, кхыметтел моастагIчунга шийга а мукIарлю а дайташ.

Царех цхьабарий отрядаш, шоаех доккхий тIема доакъош а хинна, дIахо а тIемаш деш хилар, Россе кIайбарех мукъайоаккхаш. Украине Махнойна духьал даьча толамеча тIемашца белгалваьлар Яндиев ЗаIама.

Цу тайппара, вай мехка ЦIе Эскар хьадара йола лард хилар партизански отрядаш вIашагIйохкарах. Царех а оалар цIе партизанаш.

ДIахо долхача шерашка Владикавказера сатем лорабеш, цига вайнаьха «сотни» лаьттар, тIема школашка дийша бола командираш Абадиев Японца, Жантемиров Жабраьил, Тумгоев Бексолта, кхыбараш хьалхле лелаеш а болаш. Из сотни дIахо дегIа а ена, Пятигорске а, тIаккха Ростове а лаьттар. Цигтара шийх ЦIеча Эскара доккха тIема дакъа а хинна дIаяхар.

Граждански тIемашка шоай даьша гойта хиннача майралца кураллаш йора бераша, кхувш боагIараша. Цудухьа ткъоалагIча шерашка вай мехка ЦIеча Эскаре призываш йолаеннача хана гIадбахе болхар эскаре болха кагий нах. Цар сий деш, уж накъабоахар школашкарча пионераша шоай юртара арабаллалца, цкъаза — вокх юрта кхаччалца а. Эскаре гIулакх даь цIавенар хьаша хинна а Iацар — сий долаш вар. Иштта раьза болаш ухар вай кагий нах эскаре, вай Конституце советски граждананшта хьалхашка оттадеш дола декхар дика кхоачаш а деш.

ДIахо долхача шерашка вайнах юкъе боацаш цхьаккха эскара дакъа дацар. Дуккхача нохчех а гIалгIаех а хилар тIема говзал йола летчикаш, танкисташ, салераш, иштта кхыбараш.

Сийлахь - боккха Даьхен тIом хиннача шерашка ший тIема сийле деррнгача дуненна дIахазийта долча Советски Эскаре гIулакх деш хиннача вайнахах дуккханеша гойтар тхьовра Советски Iаьдал доаккхача хала шоай даьшеи даьдаьшеи гойтар санна, садехка йола майрал: шоай поаккхош тIема орденашца сийрдадаьхар, хIаьта царех цхьабарий новкхош тIа дошо седкъий а лепар.

Мелла чIоагIа а тIема говзал йолаш а хиларах кхыча эскаро эшоргдоацаш чIоагIа да вай сийдола Советски Эскар, хIана аьлча из машара эскар да, цо лорадеш халкъа. Иразни дунен Машари да. Иштта чIоагIа воай эскар дале а, вайна тIом безац, вай деррнгача дуненна машар кхайкабу.

Салман ОЗИЕВ,
халкъа поэт, граждански тIема доакъашхо.

ВЕТЕРАН

...Дай ванев ханал хьалха кхелха а кхелха дисар Пинаевгlар дезалс дигь бер. Эггара воккхагIчун Петра и даьннадацар цу хана шийтта шу мара. Из дар 1932 шера. Советски пачахьалкхено теркал ца деш дитавзар бой. Петр зIамига волча хана денз къахьегам байза, цун хам ховш вар.

1941 шера Германски фашизмо вай мехкаца тIом хьоабаьча хана гаьнарча Урале цхьан колхозе балха вар из. ЗIамига ва, дезал кхаба саг вац, аьнна витар из ший лоIамагIа тIем тIа ваха велча, бакъда, 1942 шера цун дехар кхоачашдеш из хьожавир зIамагIа бола командираш кийчбеча курсашка. Цига дийша ваьначул тIехьагIа воккхагIа вола сержант Пинаев фронте кхаьчар. Эггара хьалха цо дакъалаьцар г. Воронеж моастагIчох мукъайоаккхаш.

Дуккхаза Iоажала нийсса бIарахьежа вийзав Петр Максимовича, бакъда, цунна ка ца луш моастагIчох латаш хьавоагIар къона командир. Пинаев юкъе хинна полк 1943 шера Днепрах дехьайоалача хана, хала чов йир Петр Максимовича. Ростове, Баку госпиталешка алла вийзар цун. Юххера 1944 шера шоллагIча группа инвалид хиларах кхы тIом бе йиш йоацаш цIа вийрзар майра бIухо. МоастагIчох латаш денали майрали гойтарах «За отвагу», «За боевые заслуги» яха медалаш еннай Петр Максимовича.

ТIем тIа вахалехьа ше болх беш хиннача колхозе председателалла оттавир Пинаев. Боккхий нах, истий, бераш дар колхозе болх беш хиннараш.

1948 шера тIем тIа хинна човнаш юха а лаза йолаелар. Цудухьа госпитале ший моташал тоае Iовинка вийзар Петр Максимовича. Бакъда, цига дукха алла ца лоиш балхага сатувсаш дар цун кулгаш. Пинаев балха вода Свердловскерча цхьан заводе слесаралла. ТIехьагIо кузнечни цехе мастералла хьожаву Петр Максимович. Цу заводе 19 шера болх бу цо.

1967 шера юха а шоаш дагайохийт тIем тIа хиннача човнаша. Лораша ваха моттиг хийцача банъахьа я алапах цу шера Нохч-ГIалгIайче кхоач Пинаев шийт дезалца. Цу шерре а Аргунерча «Пищемаш» яхача заводе балха вода из. Заводе тайп-тайпарча участкашка къахьега дийзад цун. Из хиннав плотник, воккхагIвола диспетчер. ТIехьаюсача цхьан участка кулгалхо. ХIаьта ер итгIлагIа шу да цо могашал дика ца хилар бахьан долаш слесарь-инструктор волаш болх бу.

Завода общественни вахаре а хьинаре дакъалоац Пинаева. Из ва профкома член, хьехамча. Ше шоллагIча группа инвалид вале а цхьаккха хIама ца эшаш вахаш вале а сатем бац тIема а къахьегама а ветерана цIагIа вагIа. Иштта я цун оамал.

Р. ЯКУБОВ,
тха штате воаца корр.

Иштта гIулакх деш ба вай мехкахой

ОТДЕЛЕНЕ КОМАНДИР

«Хьа воIо, Хаутиев Султана Ювназа, Даьхенна хьалхашкара ший декхар кхоачашдеш хьаькъале, инициатива йолаш, лакха сакхетам, чIоагIа дисциплинеи организованности йолаш ше хилар гойтад. Из ва часта ВЛКСМ комитета член, Ленина орден лелаеча Ленинградски тIема округа гIишлош еча управлене спорткомитета дуккхаза а белгальяьхача спортивни сектора кулгалдеш а ва. Оаха баркал оал хьона Iа хьай воI селлара дика кхеварах, тхо дог тийша да цо дIахо а иштта дика ший декхараш кхоачашдергхиларах».

Из каьхат дайтар командира а ВЛКСМ комитета секретара а Грозне бахача ХаутиевгIарга дукха ха йоацаш. Цунна тIехьа отпуск а енна цIавера Ювназ ше а.

Дог гIоздаьнна вар дезала да Султан ший берриге дезалхой хьагулбаларах, хIаьта геттара хьамсара вар цунна хIанз эскаре гIулакх деш вола зIамагIвола Ювназ. ИйслагIа шу да из цIенагIа къаьста лела. 1976 шера деша вода зIемсаг Ленинградски гIишлош еча техникуме. Кхо шу даьнначул тIехьагIа цIе диплом а, луш, тIехдика чакхйоаккх цо из. ХIаьта цунна бокъо лу экзаменаш яла а ца езаш институте деша ваха. Дукха уйла а ца еш деша отт из Ленинградерча инженерно-строительни институте. Цу ханна цига вIашагIъеллаяр лаьрххIа йоле экспериментальни группа. Диъ шера дийша ваьннача тIехьагIа «Промстроймонтаж» яхача треста чуйоагIача монтажни управлене инженер-механикалла балха хьожаву. ХьатIакхаьчар Советски Эскаре гIулакх де ваха веза ха а. ХIанз отделене командир ва. Халача хана гIо де кийча бола дукха новкъостий корабаьб цунна эскаре. Царех ва зIамагIвола сержант Абубешаров Мухтар, воккхагIвола сержант Грустнов Сергей, ефрайтор Рабчук Юрий, мугIарерхвар Л. Айрапетян.

— Оаха Ленинграде хьалду 9-ззеи, 12-ззеи вIаштIардаь цIенош. Царех цхьадараш чу нах баха хайшаб. Тха балха геттара раьза ба уж. Каст-каста ух тха подразделене командованега баркал оале каьхаташ — дувц Ювназа.

Дика кхоачашду цо шийна тIадилла моллагIа декхар, хьинаре дакъа лоац общественни вахаре. Массехказза хьалхара моттигаш яьхай из капитан волча подразделене спортеменаша Ленинградски тIема округа подразделенешта юкъе футболах, яйгача атлетиках йолча яхьашка.

Производстве, общественни вахаре тIемеи политически кийчо еча из зе а зийна, доккха сий даьд Хаутиева — из дIайийцаь парте члений кандидаталла, взвода командира заместителалла оттаваьа, политзанятей сержантски группа кулгалхочун гIонча ваьа.

СУРТА ТIА: зIамагIвола сержант Ю. Хаутиев.

ПРАПОРЩИК

— Прапорщик Павлинская Елена, — аьле ше хьайовзийт цо тха къамаьл дIадолалуш, тIаккха ела а къаже тIатох,— Грозненски гарнизоне аппха цаI мара а яц.

1978 шера техникум йистеяьккхачул тIехьагIа цхьан юкъа ший специальностах болх беш хул Е. Павлинская. Цхьан дийнахьа цох кхет цунца деша яьгIа цун неш. Лена цецйоаккхаш я цунна тIевохьа сержанта форма. ВIаши дагабаьлча нешас дийцар ше эскара мугIарашка мишта кхаьчай а цох ше мел чIоагIа доккхал деш я а.

Цун хьехамагIа Лена йода военкомате, цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа тIема барзкъий складе болх беш я сержант Павлинская. Бакъда, цун дего къоабалдер да нахаца болх бар, цудухьа массехк рапорт язду цо салтий подразделене ше хьожаяр дехаш. Цо дехар кхоачашду командоване, хIанз Лена гIулакх деш я медсанбате. Цхьа шу мара даьннадац Е. Павлинская эскаре гIулакх деш йола, бакъда, хIанзле ший доккха сий даьккхад цо шийца цхьана гIулакх деш болча прапорщикашта, офицерашта юкъе.

— Дукха деза сона сай гIулакх, — яхаш дувц йоIо, — бакъда, цох кхоачам баь Iеш яц со. Нахаца, лоацца аьлча, къонача салташца болх беча сага дукха ха деза, цудухьа Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета исторически факультете деша яхай со. Дешарца цхьана кийчлуш я со экстерно военни училище экзаменаш дIаяла а. Са безам ба политически даькъера болхло хила.

ЙоIо лаьрхIар кхоачашхургхиларах шеко яц, шийна дагалаттар тIагIертта чакхдоаккхаш оамал я цун. Из иштта хила Iомаяьраш ба цун дай-наней. Доккхал а деш дувц йоIо царех. Шиннена а еннай, «За освоение целинных и залежных земель» яха медалаш, хIаьта наьна наькха тIа кхы а лепаш я Къахьегама ЦIеча Байракха орден. Сои са вошеи зIамига долча хана денз Iомадаьд цар къахьегам безаш, аьнна дош кхоачашдеш хила. ХIаьта керттера цар тхона чудоссадаьр, Даьхенна мутIахьа а долаш, вай сий дола эскар дукхадезар. Царна ловра са воша бIухо хилар, бакъда, из буровой тIа вахар болх бе, цудухьа аз тIема форма тIайийхачул тIехьагIа, сона прапорщика звани енначул тIехьагIа, геттара чIоагIа хозайтар царна.

Советски бIухой мугIарашка дукха хиннаб кхапнах эскархой Сийлахь - боккха Даймехка тIом лаьттача хана. Болаш ба уж хIанз а. Царгара масал а эцаш эпсар хила ловш я Елена Павлинская.

СУРТА ТIА: прапорщик Е. Павлинская.

СИГАЛЕ ЛОРАЕШ ВА

Школе дика дешаш вар Мальсагов Рамзан. Геттара дукхаезар цунна математика, физика. Хало йоацаш дIаелор Грозненски мехкдаьтта институте деша оттара экзаменаш. Дика чаккхъяьккхар цхьоалагIа курс.

Цу хана геттара езаеннаяр кагирхошта радиоэлектроника, хIаьта физически кружоке хьинаре дакъа лоацаш хиннача Рамзана къаьстта а, хIана аьлча, школе деша вагIача хана а ше вIашагIъехкар цо тайп-тайпара радиотехнически прибораш. Цкъа цхьан справочникага хьожаш вагIаш Рамзане бIарг тIаэттэр кагий нах дIаийбеш хиларах болча хоама. Даьца-наьнаца дага а ваьнна, деша вода Мальсагов Рамзан. Из дар 1977 шера.

— Дика дешаш яр тха группа, — яхаш дагаух Рамзана. — Дошо медалашца чакхъяьккхар из училище са 12 новкъосто. Барт болаш, вIашин гIо деш, эшачунга хьожаш тхо хинна хиларах баьнна аьттув бар из. Белгалдаккха деза, цу шийттанена юкъе Мальсагов хиннилга а. ХIанз тайп-тайпарча тIема округашка дIабекъабеннаб училища выпускникаш. Рамзан хьожаваьа бIун цхьан даькъе. Даьхен сигале лораяра ший декхар цIена кхоачашдеш ва лейтенант Р. Мальсагов, шийгара дика масал тел цо шийца цхьана тIема гIулакх деш болча къоначa эпсарашта. Новкъосташа а командоване а чIоагIа сий деш, лоархIаш ва вай мехкахо.

СУРТА ТIА: лейтенант Р. Мальсагов.

Р. АУШЕВ.
Автора сурташ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

«ЮНОСТЬ» ЯХАЧА КИНОТЕАТРО

25 феврале денз
экрана тIа доаккх
«ЕГОРКА»

яха керда шерра экран йола художественни кинолента.

Фильм даьккхад иззамо цIи йолча П. Гаврилова повеста тIара. Цун турпалаш — чайтонг кIалхаръяьккха а цунца камаьршеи къахетамеи хинна а морякаш-пограничникаш.

Сценаре автор — В. Егоров.

Режиссер — А. Яновский.

Керттера ролаш ловзаераш: М. Пуговкин Г. Фролови.

Кино даьккхад М. Горьке цIерагIча киностуде.

Хаттар долчо телефон тоха: 3-34-23.

Дувла тха кинотеатре.

«Юность» кинотеатра дирекци.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 ФЕВРАЛЬ
СОВЕТСКИ ЭСКАРЕИ ТIЕМА-ФОРДА ФЛОТЕИ ДИ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Дагалоаттама нха» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
9.15 — «ТIема ханарча наькъий иллеш». Электромузыкальни инструментий концертни ансамбла выступлени.
9.50 — «Миллионага долх» яхача телевизионни документальни фильма премьера «Ростов-на-Дону». «Къахьегарга хьежжа сий ду» яхача циклацара. Хьалхара дош оалар Социалистически Къахьегама Турпал 1-ча ГПЗ шлифовальщица Н. А. Мотова я.
10.25 — «Дешара го».
11.05 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. ТIема хамарча доттагIий «Котбаьннараш» яха клуб. Волховски фронта ветеранаш вIашагIнхетар.
12.20 — «Дезали школеи».
12.50 — «Радуга» яхача халкъа нхолламах йола дунен халкъашта юкъера телевизионни программай фестиваль. «Дом гIоттабаь» (Бразили).
13.25 — «Комбаташ». Телевизионни художественни фильм 1-гIа сери.
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «Комбаташ» яхача телевизионни художественни фильма 2-гIа сери.
15.50 — «БIаргашта гушдар — теша халадар».
16.55 — Эрсий халкъа инструментий Академически оркестра концерт.
17.20 — Политически обозревателa Г. В. Пряхина къамаьл.
17.50 — Мультфильмаш: «Партизански Снегурочка», «Даьдаь турмал», «Пионера чIондарг».
18.20 — «9-гIа студи».
19.20 — Тахан Советски Эскарен ТIема-Форда Флотеи Ди. Советски Союза Турпала, СССР оборона министра заместителa, СССР оборона Министерства керттарча инспектора, арме инарала В. Л. Говорова выступлени.
19.35 — Советски Эскарен ТIема Форда Флотеи Денна хетаяь Останкино Концертни студера цIени сайре.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Вираж». Къоначарспортивни передача.
23.05 — Конькобежни спортах йола дунен чемпионат. Спринт. Голландера передача.
23.35 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.25 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
8.55 — Ленинградски телевидене студе программа.
10.25 — «БIаргцIацкъам тоха юкъ, юхасаца», «Фотообъективи вахари» яхача Еррнгсоюзни фотовыставках.
11.05 — «Даьнана, орденаш дIайохна». Документальни фильм.
11.15 — «Коталон иинъ» (нохчий меттала).
11.45 — «Николай Бауман. Професси — революционер». Документальни фильм.
11.55 — «ТIемашна хьанхеллар» (гIалгIай меттала).
12.15 — «Фреска». Фильм-концерт.
12.45 — «Путешественникий клуб».
13.45 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — СКА. 2-гIеи 3-гIеи периодаш. Перерыв йолча хана — лыжни спортах йола дунен кубок. 20 км. Кхалнах. Сыктывкарера передача.
15.15 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени».
15.30 — Лыжни спортах йола дунен кубок. 20 км. Кхалнах. Сыктывкарера передача.
16.05 — Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Сийлахь-боккха Даймехка тIом» яха кинозпопея. «Ленинграда блокада» яха 3-гIа фильм.. «Партизанаш моастагIчун тыле» яха 4-гIа фильм.
17.40 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Торпедо» — ЦСКА. 2-гIеи 3-гIеи периодаш. Перерыв йолча хана — «Могаш хила безам бале».
19.20 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
19.30 — «Бонхха тешам». Г. И. Шевардийнайх йола киноочерк.
19.40 — «Са паччахьалкхен салте».
20.10 — «Бийса даьнъала хийла шуи, бераш!»
20.20 — «Патриот» (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Партнома секретарь». Телевизионни художественни фильм. 1-гIеи 2-гIеи сереш.

24 ФЕВРАЛЬ
СОЮЗНИ АВТОНОМНИ РЕСПУБЛИКАЙ ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТАШКЕИ МОТТИГЕРЧА СОВЕТАШКЕИ ХАЛКЪА ДЕПУТАТАШТА ХОРЖАМАШ ДУ ДИ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.30 — СССР халкъий иллеши халхараши.
9.00 — «Москве гIолла ю путешестви. Крымски Бродагара Триумфальни коаналарашка кхаччалца»». Телевизионни документальни фильм.
9.20 — Спортлото» 8-гIа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гIуланх ду аз!»
11.00 — «Могашле».
11.45 — Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — Тахан кхадж тосса ди да.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «Баьццарча гIайрен нъайле» яхача берашта долча телевизионни художественни фильма премьера.
15.10 — Тахан кхадж тосса ди да.
15.25 — «ТIом чанхбаллалца» яхача В. Мулявина музыкальни композице премьера.
16.00 — «Советски лаьттара вIашагIкхетараш».
16.25 — Мультфильмаш: «Машенькин чай», «Цкъа — кхе, шозза — кхе». «Ани яь ди», «Пхьагилг тиннай».
17.00 — Тахан кхадж тосса ди».
17.15 — Цирка арена тIа».
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.35 — «Пролетарната диктатурана дола бриллианташ». Художественни фильм. 1-гIа. 2-гIа сереш.
21.00 — «Ха».
21.45 — СССР халкъа артисташа Е. Образцовас, С. Рихтера, Е. Максимовас. В. Васильева, кхычар дакъа лоаца концерт.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05079. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 916.